

**TWINNING PROJECT
RO 02/IB/FI/02**

CONSILIUL CONCURENTEI

**LISTA SECTOARELOR ESENTIALE PENTRU ECONOMIA ROMANEASCA
DIN PUNCT DE VEDERE CONCURENTIAL**

**Bucuresti
2005**

Prefata

In baza unei initiative a „Componentei Concurenta” din cadrul Proiectului de Twinning RO/02/IB/FI/02 “Continuarea dezvoltarii capacitatii autoritatii de concurenta de implementare a acquis-ului comunitar in domeniul concurentei si al ajutorului de stat la standardele UE de aplicare”, derulat impreuna cu partenerii italieni, Consiliul Concurentei a elaborat documentul *Lista sectoarelor esentiale pentru economia romaneasca din punct de vedere concurential*.

Lista sectoarelor esentiale pentru economia romaneasca din punct de vedere concurential contine o analiza a sectoarelor esentiale in care mentinerea unui mediu concurential normal trebuie considerata ca avand o deosebita importanta pentru Romania.

Lista sectoarelor nu este exhaustiva, alte sectoare relevante pentru economia romaneasca putand fi incluse in viitor. Sectoarele au fost identificate pe baza politicilor de liberalizare ale Uniunii Europene, programului economic al Guvernului Romaniei pentru anii 2000-2004 si Constitutiei Romaniei.

Aceste sectoare sunt:

1. Energie
2. Transport
3. Constructii
4. Siderurgie
5. Informatii Comunicatii si Tehnologie
6. Constructii de masini
7. Turism
8. Sectorul bancar
9. Asigurari
10. Sectorul Farmaceutic
11. Servicii postale
12. Media
13. Tranzactii imobiliare

Pentru fiecare dintre aceste sectoare, prezentarea include o analiza a structurii pietei si a actorilor existenti pe piata, in functie de disponibilitatea informatiilor. De asemenea, cuprinde o prezentare a problemelor generale de concurenta cu care Consiliul Concurentei se poate confrunta in cadrul fiecarui sector.

Aceste probleme au fost identificate pe baza jurisprudentei Comisiei Europene si a Curtilor Europene de Justitie si pe baza prevederilor legislatiei CE in domeniul concurentei cu privire la anumite sectoare liberalizate (ex. energie, telecomunicatii, televiziune, transport si servicii postale).

1. Sectorul energetic

1. Romania este cel mai mare producator de petrol neprelucrat, avand cea mai mare capacitate de rafinare si cel mai mare sector energetic din Europa de Sud - Est. Sectorul energetic este de aceea foarte important pentru dezvoltarea economica a Romaniei. Guvernul a privatizat in domeniul energiei, in anul 2004: Petrom (compania petroliera nationala), 2 companii de distributie energie electrica (Banat, Dobrogea) si companiile de distributie a gazelor naturale (Distrigaz Nord si Distrigaz Sud). Companiile de distributie energie electrica Moldova si Oltenia sunt in proces de privatizare in acest moment.

Petrolul

2. SNP Petrom este compania petroliera din Romania integrata pe verticala, cuprinzand 2 rafinarii (Arpechim si Petrobrazi), precum si combinatul chimic Doljchim.¹ La data de 23 iulie 2004 societatea comerciala austriaca OMV Aktiengesellschaft, societatea mama a Grupului OMV, a incheiat cu Ministerul Economiei si Comertului contractul de privatizare cu privire la achizitionarea unei participatii majoritare la Petrom si, implicit, a controlului unic asupra acestei societati. Pentru a se evita restrangerea concurentei pe piata petroliera romaneasca, OMV a inaintat Consiliului Concurentei, la data de 15.10.2004, propunerile de angajamente pentru compatibilizarea operatiunii cu un mediu concurential normal. Acestea constau in obligatia asumata de OMV de a renunta la controlul asupra societatii Rompetrol Group NV Olanda, prin instrainarea participatiei de 25,1% pe care o detine in cadrul acestei societati. Propunerile de angajamente au fost analizate si acceptate de Consiliul Concurentei, considerandu-se ca realizarea acestora va determina compatibilizarea operatiunii cu un mediu concurential normal. Prin urmare, operatiunea de concentrare economica realizata prin dobandirea controlului de catre OMV la Petrom a fost autorizata de Consiliul Concurentei prin Decizia nr. 299/01.11.2004.

¹ Romania este cel mai mare producator de petrol brut din Europa Centrala si de Est. Rezervele descoperite sunt acum de 955 milioane de barili. In 2003 Romania a produs 124.500 barili pe zi (bbl/d). Capacitatea de rafinare in Romania este de 504.000 barili pe zi, cea mai mare din Europa Centrala si de Est. Capacitatea este mai mare decat productia, ceea ce permite exportul a numeroase produse petroliere ca de exemplu bitumul, ingrasaminte si lubrifianti.

O parte din rafinarii au fost privatizate. In 1998, Lukoil a platit 300 milioane \$ pentru un pachet de actiuni de 51% la rafinaria Petrotel din Ploiesti. In Noiembrie 2000, grupul Rompetrol BV, un grup olandez-elvetian, a achizitionat un pachet de actiuni de 70% la rafinaria Petromidia din Navodari pentru 50,5 milioane \$. Acelasi grup mai detine rafinaria Vega, care produce solventi si catalizatori pentru rafinarea petrolului brut.

3. ROMPETROL HOLDING SA Elvetia a notificat la Consiliul Concurenței intenția de cumpărare a pachetului de acțiuni (25,1%) deținut de OMV la The Rompetrol Group NV Olanda, operațiune realizată în concordanță cu angajamentul luat de OMV la privatizarea Petrom SA. Prin această operațiune ROMPETROL HOLDING SA Elvetia va dobândi controlul unic la The Rompetrol Group NV Olanda. Operațiunea a fost notificată la data de 15.11.2004 și, în urma analizei, a fost autorizată de Consiliul Concurenței.
4. Problemele de concurență relevante în sectorul petrolier privesc în principal distribuția carburanților. Acestea sunt:
 - **Comportament asemănător pe piață:** Piața de distribuție a carburanților este concentrată, cu numai 7 companii care au benzinării (Petrom, Rompetrol, Shell, Lukoil, Agip, MOL, OMV). Consiliul Concurenței trebuie de aceea să urmărească prețurile impuse de companiile petroliere la benzinăriile din România deoarece acestea se pot forma ca rezultat al unor înțelegeri anticoncurențiale².
 - **Probleme legate de dominantă:** O problemă repetată legată de fuziunile dintre companiile petroliere este puterea pe care o obține noua entitate pe anumite piețe. Atunci când această putere de piață conduce la obținerea unei poziții dominante care poate avea ca efect restrângerea, înlăturarea sau denaturarea semnificativă a concurenței, autorizarea fuziunii propuse poate fi interzisă.³
 - **Vanzarea legată:** atunci când stațiile de alimentare sunt conduse de companii independente, companiile petroliere pot fi motivate să lege furnizarea carburanților de furnizarea altor produse sau servicii.

Gazele naturale

5. Romgaz este cel mai mare producător, transportator și distribuitor de gaze naturale din țară. În iunie 2000 Guvernul României a aprobat restructurarea Romgaz-ului în șase companii de stat:
 - Romgaz, unitatea producătoare care a păstrat numele inițial al companiei;
 - Transgaz, având ca responsabilitate transportul gazului natural prin conducte, de asemenea distribuind direct gazul către 30 de mari consumatori industriali;
 - Depogaz, având ca responsabilitate stocarea gazului natural în rezervoare subterane;
 - Exprogaz, având ca responsabilitate producția, căutarea și exploatarea rezervelor de gaze naturale precum și prospecțiunile geologice care conduc la localizarea de noi rezerve;
 - Distrigaz Nord și Distrigaz Sud, având ca responsabilitate achiziționarea și distribuția gazelor naturale către consumatori.

² Mai multe agenții de concurență au investigat companiile petroliere pentru creșteri simultane ale prețurilor la benzinăriile naționale între [...] și [...], urmărind o creștere a prețurilor la petrolul brut.

³ Vezi deciziile Comisiei în cazurile de fuziune Exxon/Mobil, TotalFina/Elf și BP Amoco/Atlantic Richfield.

6. In decembrie 2003, a fost lansata licitatia de vanzare a 51% din doua companii regionale de distributie de gaz natural: Distrigaz Nord si Distrigaz Sud. Ofertantii au fost Gazprom din Rusia, Enel din Italia, Ruhrgas din Germania si Gaz de France.
7. In octombrie 2004 au fost semnate contractele de privatizare a companiilor de distributie gaze intre Ministerul Economiei si Comertului si societatea Gaz de France, prin intermediul GDF International, pentru SC Distrigaz Sud SA - 18 octombrie 2004, si societatea E. ON Ruhrgas, pentru SC Distrigaz Nord SA - 21 octombrie 2004. Concentrarea economica realizata de catre societatea Gaz de France prin dobandirea controlului la SC Distrigaz Sud SA a fost notificata la Consiliul Concurentei, in termenul legal, fiind in analiza.
8. In 2004, gradul de deschidere a pietei gazelor naturale a crescut de la 30 la 40%, iar ANRGN a selectat 76 de consumatori eligibili. Incepand cu 2005, gradul de deschidere se va majora la 50%, in 2006 la 75%, iar in 2007, in momentul aderarii Romaniei la UE acesta urmand sa atinga pragul maxim de 100%.
9. Problemele de concurenta relevante pentru sectorul gaze naturale privesc in principal distributia. Acestea sunt:
 - **Accesul tertilor:** conform directivei UE 98/30 cu privire la liberalizarea Pietei Europene a gazelor naturale furnizorilor trebuie sa le fie asigurat accesul la conductele de transport si la terminalele de gaz lichefiat in conditii echitabile si nediscriminatorii.
 - **Furnizarea catre consumatorii eligibili:** directiva UE 98/30 identifica anumiti „consumatori eligibili” care ar trebui sa fie liberi sa isi procure necesarul de gaze naturale din diferite surse.⁴ Noua directiva UE 2003/55 stipuleaza liberalizarea acestei pietei pentru consumatorii industriali pana in iulie 2004 si pentru toti consumatorii pana in iulie 2007.
 - **Politica de preturi:** tarifele percepute de proprietarii conductelor de transport si ai terminalelor ar trebui urmarite pentru a preveni preturile excesive sau discriminatorii.
 - **Subventionarea incrucisata:** compania beneficiara trebuie impiedicata sa si subventioneze activitatile din sectoarele liberalizate cu supraprofiturile obtinute de pe piata transportului, exploatarii terminalelor si depozitarii gazelor.

⁴ Incepand cu 10 august 2000, pot fi considerati consumatori eligibili toti producatorii de curent electric pe baza de gaz natural , indiferent de nivelul consumului anual, si toti ceilalti clienti finali cu un consum mai mare de 25 milioane m3 pe an . Deschiderea pietei in prima faza este stabilita pentru cel putin 20 %.

In a doua faza, incepand cu 10 august 2003, pot fi considerati consumatori eligibili toti producatorii de curent electric pe baza de gaz natural , indiferent de nivelul consumului anual, si toti ceilalti clienti finali cu un consum mai mare de 15 milioane de m3 pe an. Deschiderea pietei in a doua faza este stabilita pentru cel putin 28 %.

In a treia faza incepand cu 10 august 2008, pot fi considerati consumatori eligibili toti producatorii de curent electric pe baza de gaz natural , indiferent de nivelul consumului anual, si toti ceilalti clienti finali cu un consum mai mare de 5 milioane m3 pe an . Deschiderea pietei in a treia faza este stabilita pentru cel putin 33 %.

- **Separare juridica:** Directivele UE 2003/55 si 98/30 impun companiilor integrate vertical sa realizeze o separare legala si a inregistrarilor contabile intre activitatile care tin de infrastructura si cele care tin de exploatare in vederea evitarii discriminarii, a subventionarilor incrucisate si a denaturarii concurentei. Inregistrarile contabile interne trebuie sa includa cate un bilant si un cont de profit si pierdere pentru fiecare activitate (de exemplu transport, depozitare si distributie).
- **Probleme legate de dominanta:** Privatizarea companiilor de gaze naturale ar trebui sa atraga noi participanti pe piata si sa conduca la reducerea preturilor. Furnizorilor externi trebuie sa le fie acordat accesul nediscriminat la conductele de transport.⁵ Fuziunile trebuie supravegheate atent pentru a preveni crearea pozitiiilor dominante in transportul, depozitarea, distributia gazelor naturale sau in introducerea de noi tehnologii.⁶

Electricitate

10. Romania are cel mai mare sector energetic din sud-estul Europei. Capacitatea de generare instalata este de peste 22,2 gigawatt (GW).
11. CONEL, fosta Regie Autonoma de Electricitate, avea ca sarcina producerea, importul, exportul, transportul, transformarea, distributia si vanzarea curentului electric in Romania. In 2000, CONEL a fost impartita in 4 companii:
 - Termoelectrica, pentru producerea curentului electric in termocentrale;
 - Hidroelectrica, pentru producerea curentului electric in hidrocentrale;
 - Transelectrica, pentru transport;
 - Electrica, pentru distributie.
12. Electrica a fost restructurata in 8 divizii regionale: Muntenia Sud, Muntenia Nord, Transilvania Sud, Transilvania Nord, Oltenia, Moldova, Banat si Dobrogea.
13. In februarie 2000, Romania a demarat liberalizarea acestui sector. In ianuarie 2002, liberalizarea a fost crescuta la 33% din totalul consumului de electricitate, prin furnizori autorizati si clienti eligibili definiti de ANRE. In 2004 gradul de deschidere a ajuns la 40%, in 2005 fiind preconizat un procent de 55%, pentru ca, in anul 2006 sa se realizeze un salt spre 80%, grad de deschidere a pietei. Pentru iulie 2007 este preconizata deschiderea totala a pietei energiei electrice.
14. Cerintele pentru a fi un client eligibil in Romania sunt:
 - Pragul de consum: 40 GWh

⁵ In 1999 Autoritatea de Concurenta Italiana a sanctionat compania beneficiara Snam, operatoare a retelei de transport a gazelor naturale, pentru acordarea preferentiala a accesului la conductele proprii pentru gazul provenit de la ea.

⁶ Comisia a revizuit cu atentie fuziunile care privesc gazul petrolier lichefiat, transportul gazelor naturale, vanzarea retelei de transport a gazelor naturale si a facilitatilor de depozitare a acestora. Vezi deciziile Comisiei in cazurile de fuziune Exxon/Mobil (IP/99/707), TotalFina/Elf (IP/00/135). In ultimul caz pentru a aproba fuziunea Comisia a obligat TotalFina sa renunte la toate capacitatile de depozitare, transport si distributie a GPL.

- Solvabilitate
- Absenta datoriilor catre fosta companie nationala CONEL

15. La data de 19 iulie 2004, compania italiana ENEL a semnat cu Electrica SA contractele de vanzare-cumparare in urma carora a dobandit controlul asupra companiilor de distributie Electrica Banat si Electrica Dobrogea. Operatiunile au fost notificate Consiliului Concurentei pentru a se stabili compatibilitatea acestora cu mediul concurential din Romania. O strategie similara de vanzare a fost aprobata pentru Electrica Oltenia si Electrica Moldova.

16. Aspectele de concurenta relevante pentru sectorul energetic sunt:

- **Deschiderea pietei de productie a electricitatii:** Directiva UE 96/92 acorda dreptul oricarui producator sa construiasca o noua centrala electrica si sa genereze electricitate oriunde in Comunitate, fie pe baza unui sistem de autorizare, fie printr-o procedura de licitatie.
- **Accesul celei de a treia parti:** potrivit Directivei 96/92 privind liberalizarea pietei de electricitate din UE, furnizorii de electricitate trebuie sa aiba acces la reseaua electrica in conditii nediscriminatorii si corecte. Accesul la cablurile de transport pot fi refuzate doar in cazul in care nu este capacitate suficienta pentru transportul energiei sau cand transportul ar face imposibila satisfacerea obligatiilor pentru serviciul public.
- **Distribuirea catre clientii eligibili:** Directiva UE 96/92 identifica anumiti "clienti eligibili" care trebuie sa aiba libertatea de a-si procura electricitatea de la diferite surse.⁷ Noua Directiva UE 2003/54 prevede liberalizarea completa a pietei de electricitate pentru consumatorii industriali pana in ianuarie 2007 si pentru toti clientii pana in iulie 2007.
- **Politica de preturi:** tarifele practicate de operatorul responsabil de distributie catre "clientii ne-eligibili" trebuie monitorizate pentru a se evita preturi excesive sau preturi discriminatorii.
- **Separarea si transparenta contabilitatii:** Directivele UE 2003/54 si 96/92 solicita companiilor integrate pe verticala sa tina contabilitate separata intre activitatile de generare/furnizare si cele de infrastructura, in vederea evitarii discriminarii, subventionarii incrucisate si distorsionarii concurentei. Mecanisme adecvate sunt elaborate pentru a preveni furnizarea de informatii confidentiale prin intermediul sistemului de transmisie catre alte parti ale companiei.

⁷ Directiva lasa Statului Membru o libertate semnificativa in a decide cat de rapid sa fie deschisa piata si cum clientii eligibili vor fi lasati sa achizitioneze liber prin intreaga UE. Cu toate acestea, se cere liberalizarea a cel putin:

- 26 % din cererea nationala de electricitate incepand cu 19 Februarie 1999. In plus consumatorii a mai mult de 100 gigawatt/ora/an trebuie sa aiba libertatea de a-si decide furnizorul
- 28 % din cererea nationala de electricitate incepand cu 19 Februarie 2000.
- 33 % din cererea nationala de electricitate incepand cu 19 Februarie 2003.

Definirea clientului eligibil este lasata la decizia Statului Membru, dar in orice caz aceasta include marii consumatori industriali.

- **Aspecte ale pozitiei dominante:** furnizorii straini trebuie sa aiba acces liber la clientii eligibili.⁸ In plus, privatizarea companiilor de electricitate trebuie sa atraga noi intrari pe piata si sa conduca la preturi mai mici.

Hidroelectricitatea

17. Hidroelectricita este compania cu capital integral de Stat care produce energie electrica prin utilizarea resurselor hidroelectrice. In 1999, Sulzer Hydro din Suedia a castigat un contract de 154 milioane \$ de la Hidroelectricita pentru repararea a 6 turbine de la centrala Portile de Fier I. In plus, pentru Portile de Fier, exista 11 facilitati hidroelectrice cu capacitate de cel putin 100 MWe, si zeci de facilitati cu capacitate medie de cel putin 30 MWe. Impreuna, aceste centrale reprezinta aproximativ 77% din capacitatea Romaniei de generare a hidroelectricitatii.

18. Hidroelectricita a lansat o licitatie pentru privatizarea a 21 de centrale cu o capacitate de 666 MWe. 17 companii internationale generatoare de electricitate si-au manifestat interesul in aceasta licitatie. Dintre aceste centrale hidroelectrice, 18 au fost cumparate de catre investitori privati, operatiunile respective fiind notificate la Consiliul Concurentei.

19. Aspectele de concurenta relevante pentru sectorul hidroenergetic sunt:

- **Achizitii publice:** CC trebuie sa asigure ca repararea centralelor hidroelectrice finantata de Guvern sau alte administratii publice sa fie atribuita companiilor prin licitatii publice. Cerintele de participare la aceste licitatii trebuie intocmite conform principiului de ne-discriminare.
- **Licitatii truate:** Participantii la o licitatie privind servicii de reparare se pot intelege cu privire la termenii de licitatie sau pot determina *ex ante* care companie va castiga licitatia. Astfel, Consiliul Concurentei trebuie sa monitorizeze rezultatul procedurii de licitatie, astfel incat sa se detecteze si sanctioneze eventualele practici truate intre participantii la licitatie.
- **Aspecte ale pozitiei dominante:** privatizarea centralelor hidroelectrice trebuie sa atraga noi intrari pe piata si sa conduca la stabilitate de pret intr-o prima faza si, ulterior, la reducerea preturilor.

Electricitate nucleara

20. In prezent, Romania are o singura centrala nucleara, Cernavoda 1, care este detinuta de compania cu capital integral de Stat Nuclearelectrica. Alte patru centrale nucleare sunt in constructie (planul original al Guvernului a fost de a

⁸ In 2003 Autoritatea de Concurenta din Italia a condamnat Enel, compania de electricitate italiana pentru incheierea unui contract de distributie exclusiva cu un numar de clienti eligibili, contrar Articolului 82 din Tratat.

construi 5 reactoare nucleare cu o capacitate de 620-megawatti (Mwe)). Cernavoda 1 reprezinta acum 10% din electricitatea produsa in Romania.

21. Cernavoda 1 a fost construita de un consortiu de Energie Atomica din Canada si Ansaldo din Italia. Aceleasi companii construiesc si Cernavoda 2. Necesarul de combustibil este asigurat de fabrica din Pitesti, care produce anual 100 tone de uraniu imbogatit. Construirea centralelor Cernavoda 3, 4 si 5 este conditionata de resursele financiare. CNCAN este autoritatea de reglementare iar Agentia pentru Administrarea Deseurilor Radioactive (ANRAD) a fost infiintata in ianuarie 2003.

22. Aspectele de concurenta relevante pentru sectorul nuclear sunt:

- **Achizitii publice:** Consiliul Concurentei trebuie sa asigure ca construirea centralelor nucleare finantata de Guvern sau de alte administratii publice sa fie atribuita companiilor prin licitatii publice. Cerintele de participare la aceste licitatii trebuie intocmite conform principiilor de nediscriminare.
- **Licitatii trucate:** Participantii la o licitatie privind construirea unei centrale nucleare se pot intelege cu privire la termenii de licitatie sau pot determina *ex ante* care companie va castiga licitatia. Astfel, Consiliul Concurentei trebuie sa monitorizeze rezultatul procedurii de licitatie, astfel incat sa se detecteze si sanctioneze eventualele practici trucate intre participantii la licitatie.

2. Transport

Transport feroviar

23. CFR, o companie de stat, administreaza a patra mare retea de cai ferate din Europa (11.430 Km din care 3.782 Km de cai ferate electrificate). Bucurestiul este centru acestei retele, cu 8 linii principale.

24. CFR (denumit in trecut SNCFR), a fost reorganizata in octombrie 1998 in 5 companii separate:

- CFR, Infrastructura
- CFR Marfa,
- CFR Calatori,
- SMF, Intretinere
- SAAF, administrare active

25. Privatizarea structurilor operationale ale CFR va avea loc in urmatoorii ani, CFR Marfa fiind primul serviciu care va fi privatizat. In ianuarie 2003, pe caile ferate romane isi desfasurau activitatea cei doi mari operatori nationali, CFR Calatori si CFR Marfa, si zece operatori privati de transport feroviar de marfa: SEFER Brazi SA, Unifertrans SA, Transcombi SA, Societatea Comerciala de Afaceri si Transport TAF SA, Cerealcom SA, Servtrans Invest SA, Rompetrol SA, Grup Feroviar Roman SA, Ferrotrans CCCF Chitila SA si Transferoviaria SA.

26. Aspecte relevante privind concurenta in sectorul transportului feroviar:

- **Accesul la retea:** Directivele UE 91/440 si 2001/12 prevad dreptul de acces pentru serviciile internationale de transport feroviar de calatori si marfa la reseaua nationala de cai ferate care are o lungime de 50.000 Km. Accesul la retea include obligatia operatorului respectiv sa acorde libera trecere. Incepand cu 15 martie 2008, intreaga retea trebuie deschisa la concurenta atat in ceea ce priveste transportul de calatori cat si cel de marfa.
- **Separare legala si contabilitate transparenta:** Directiva UE 2001/12 cere companiilor integrate pe verticala sa instituie separarea conturilor pe servicii si activitati de infrastructura, avand in vedere discriminarea, subventionarea incrucisata si distorsionarea concurentei.
- **Acordarea de licente:** Directiva UE 2001/13 prevede ca licentele pentru furnizarea de servicii de transport feroviar calatori si marfa vor fi acordate in conditii nediscriminatorii.
- **Tariful pentru acces:** Directiva UE 2001/14 prevede ca tariful pentru acces se stabileste in conditii nediscriminatorii.
- **Alocare de capacitati:** criteriile de alocare a capacitatii trebuie sa aiba la baza conditii nediscriminatorii.
- **Servicii auxiliare:** serviciile auxiliare precum triaj, reincarcare, intretinere, acces la terminale, depozitare sunt furnizate de operatorul de servicii dar trebuie puse la dispozitie de catre administratorul de infrastructura. Acest lucru creaza conflict de interese.
- **Servicii de tractiune:** acestea pot fi considerate facilitati esentiale doar daca nu sunt disponibile alternative pe piata.

Transportul maritim si fluvial (pe ape interioare)

27. Infrastructura portuara si de navigatie in Romania este administrata de APM-SA Constanta National Company, CAN-SA Constanta National Company, APDF-SA Giurgiu National Company, APDM-SA Galati National Company, si AFDJ-SA Galati.
28. Portul Constanta este al doilea port din Europa, cu o capacitate totala de procesare de 85 milioane tone/an, cu o suprafata de peste 3.600 hectare. Aproximativ 60% din importurile si exporturile romanesti trec prin acest port..
29. Operatiunile comerciale (incarcare/descarcare) au loc pe un chei special care este alocat de Compania Nationala a Portului Constanta. Portul Constanta furnizeaza de asemenea alte servicii precum mentinerea nivelului apei, prevenirea poluarii etc. Portul acorda asistenta proprietarilor si incarcatorilor prin diverse servicii, cele mai multe dintre acestea fiind private.
30. Regulamentul privind regimul exceptarii, pe categorii de intelegeri, decizii luate de asociatiile de agenti economici si practici concertate, in domeniul transporturilor maritime, de la interdictia prevazuta la art. 5 alin (1) din Legea concurentei nr.21/1996, cu modificarile si completarile ulterioare a avut la baza Regulamentul Comisiei Europene Nr.823/2000 privind acordarea exceptarii pe categorii de intelegeri, decizii de asociere si practici concertate, de la interdictia

prevazuta la art.81(3) din Tratat in domeniul transportului maritim de linie [*Commission Regulation (EC) No.823/2000 on the application of Article 81 (3) of the Treaty to certain categories of agreements, decisions and concerted practices between liner shipping companies (consortia)*];

31. Aspecte relevante privind concurența în sectorul maritim:

- **Conferințe pe probleme maritime:** pot acționa ca un cartel între membrii conferinței. Practica CE a identificat următoarele practici anticoncurențiale încheiate la conferințe:
 - Intelegeri de cooperare cu autoritățile maritime în afara UE potrivit cărora toate marfurile vor fi transportate pe o anumită linie de membrii conferinței;
 - “navele de război” asigurând ca membrii conferinței vor submina concurența (sublicita, preturi mici) și vor împărtăși pierderile între ei;
 - acordarea de reduceri, sub care membrii vor trebui să cedeze toată încărcătura Conferinței pentru a se califica în obținerea de rabaturi;
 - fixarea de preturi pentru transportul în ape adânci;
 - schimb de informații care contribuie la scăderea numărului de contracte individuale încheiate între membrii Conferinței;
 - fixarea de preturi pentru transportul în ape interioare;
 - creșterea prețurilor datorită diminuării temporare a capacității flotei comerciale.
- **Navigația de coastă:** Regulamentele 4055/86 și 3577/92 prevăd liberalizarea totală a serviciilor maritime între Statele Membre și alte țări precum și navigația de coastă – de exemplu, dreptul unui operator de a furniza servicii în altă țară decât cea de care aparține – începând cu 1 ianuarie 1999.
- **Accesul în porturi:** Accesul în porturi este considerat a fi esențial pentru furnizarea serviciilor maritime. Trebuie acordat în condiții nediscriminatorii.
- **Accesul la servicii portuare:** CE a propus recent o directivă care stabilește ca accesul la serviciile portuare la porturile cu un anumit trafic mediu anual, vor fi acordate în condiții nediscriminatorii (ancorare, remorcare, pilotaj, încărcare/descărcare, transbordări și alte transporturi între terminale, îmbarcare și debarcare).
- **Administrarea proprie a serviciilor portuare:** Comisia a propus o directivă care permite administrarea proprie de către utilizatorii portuari (de exemplu, feriboturile își asigură operațiunile de încărcare).
- **Conturi separate:** Comisia a propus o directivă care stabilește ca autoritățile portuare care furnizează servicii portuare trebuie să țină contabilitate pe fiecare serviciu, separat de alte activități.
- **Achiziții publice:** Accesul la serviciile portuare pot face obiectul unei proceduri de licitație, elaborată în condiții nediscriminatorii.

Traficul fluvial

- 32.** Infrastructura de transport este proprietate publica a statului iar administrarea revine entitatilor/companiilor/societatilor nationale sub jurisdicția Ministerului Transporturilor, Constructiilor si Turismului sau a Ministerului Administratiei Publice ce pot efectua concesiuni, in conformitate cu prevederile legislatiei romanesti.
- 33.** Lungimea rețelei de transport fluvial este de 1779 km din care un segment de 1075 km este reprezentat de Dunare, 524 km de canale navigabile ale Dunarii si 91 km de canale navigabile antropice (Dunare-Marea Neagra si Poarta Alba-Navodari). In retea sunt 35, din care 3 maritime, 6 maritime-fluviale si 26 fluviale.
- 34.** Traficul fluvial este aproape exclusiv realizat pe Dunare: de la Bazias (la intrarea in Romania) pana la Braila este permisa navigatia pentru nave mici (pana la 2 m adancime), in timp ce Dunarea maritima, intre Braila si Sulina, este permisa navigatia pentru nave mari (pana la 7 m adancime). Principale porturi fluviale sunt: Orsova, Drobeta-Turnu Severin, Turnu Magurele, Oltenita, Calarasi, Giurgiu, Cernavoda, Galati, Braila, Tulcea si Sulina. Accesul la mare faciliteaza legatura cu tarile din bazinul Marii Negre si cel al Marii Mediterane.
- 35.** In plus, Canalul Dunarea-Marea Neagra asigura direct legatura dintre Constanta si Rotterdam precum si coridorul Rin-Maine-Dunare. Canalul este accesibil vaselor maritime (5,000 dwt) si fluviale (3,000 dwt), care pot forma convoaie de pana la 6 vase (18.000 dwt) (sau echivalentul a 900 camioane de 20 tone fiecare sau a unui tren cu 360 de vagoane a cate 50 tone fiecare).
- 36.** Canalul a inregistrat rezultate financiare satisfacatoare in ultimii 4 ani si asigura un trafic de 11 milioane tone/an, mult sub capacitate.
- 37.** Din 1990 si pana in prezent, traficul fluvial de marfuri a scazut cu doar 5,8% spre deosebire de traficul fluvial de pasageri care a scazut cu 89,9%.
- 38.** Flota fluviala romana reprezinta una din cele mai importante capacitati de transport la nivel european, cu o indelungata traditie in transportul international pe Dunare. Rentabilizarea activitatii de transport fluvial a influentat pozitiv si alte domenii cum ar fi dezvoltarea regionala, industrială, etc. Pana la blocarea Dunarii in 1999, veniturile operatorilor romani proveneau in proportie de 70% din operatiuni de transport international. La pierderile inregistrate din nerealizarea acestor transporturi se adauga pierderile inregistrate ca urmare a redirijarii unor importante cantitati de marafa catre alte moduri de transport.
- 39.** Pentru a fi capabili sa faca fata presiunii concurentiale pe o piata libera, operatorii romani trebuie, in primul rand sa-si modernizeze navele din resurse financiare proprii ale operatorilor de navigatie interioara. astfel incat acestea sa corespunda standardelor tehnice comunitare. Majoritatea operatorilor sunt privati iar statul nu acorda ajutoare operatorilor pentru actiunea de modernizare si re tehnologizare a flotei fluviale, cu exceptia cazurilor in care este instituita obligatia de serviciu public. Modernizarea navelor se face in doua etape 2001-2007 si 2008-20011. La sfarsitul acestor etape, flota roمانيةasca va numara aproximativ 68 nave

- propulsate si 450 nave nepropulsate. Pentru sprijinirea operatorilor romani in scopul recuperarii decalajului pe care acestia il inregistreaza fata de operatorii comunitari, Romania a solicitat perioada de tranzitie pana la 31 decembrie 2011 pentru conformare deplina cu Directiva Consiliului nr. 82/714 privind cerintele tehnice pentru nave. In aceasta perioada, navele romanesti de navigatie interioara vor avea acces la navigatia internationala pe Dunare.
40. Datorita caracteristicilor tehnice ale navelor si distantei mari de parcurs, posibilitatea ca flota romaneasca sa efectueze voiaje in cabotaj pe caile navigabile vest europene in primii ani dupa aderarea Romaniei la UE este foarte putin probabila.
 41. SC Compania de Navigatie Fluviala Romana Navrom SA Galati, in prezent o societate cu capital integral privat (actionari majoritari: TTS Transport Trade Services SA si Transfer international Spedition SRL detin 53,35% din capitalul social) este cea mai importanta societate de transport fluvial din tara, in Europa fiind pe locul trei din punct de vedere al capacitatii de transport, dupa flota ucrainiana si cea germana.
 42. Alti operatori importanti pe piata sunt: Giurgiunav, Touaxrom, Romnav, Transeuropa, NFR Drobeta. Dupa 1990, flota fluviala s-a dispersat in mai multe societati comerciale situate pe tot parcursul Dunarii. Noile societati au pastrat specificul de activitate impus de structura flotei preluate.
 43. In decembrie 2003 a fost inchis Capitolul IX – Transport din cadrul negocierilor de aderare.
 44. Potrivit art.1 al conventiei de la Belgrad (1948) privind regimul navigatiei pe Dunare, “navigatia este libera si deschisa tuturor navelor, indiferent de pavilionul acestora, cu exceptia navigatiei intre porturile aceluiasi stat” (cabotaj). In prezent, in Romania, in baza Conventiei de la Belgrad (1948) si a legislatiei romane in vigoare, nu exista restrictii referitoare la navigatia pe caile navigabile interioare, in sensul reglementarilor Consiliului 2919/85 si 1356/96. Romania isi declara disponibilitatea de a aplica inainte de 1 ianuarie 2007 prevederile regulamentelor mentionate.
 45. Aspecte relevante privind concurenta in sectorul fluvial intern:
 - **Eliminarea navlosirii prin rotatie:** Directiva UE 96/75 prevede liberalizarea totala a apelor interioare de la 1 ianuarie 2000 prin eliminarea navlosirii prin rotatie.⁹. Directiva Consiliului 96/75 privind sistemele de navlosire si de stabilire a preturilor in transportul national si international pe caile navigabile interioare in cadrul Comunitatii: in Romania preturile se stabilesc liber pe piata. La 1 ianuarie 2007, Romania va aplica fara dificultati acele prevederi ale directivei care

⁹ Navlosirea prin rotatie este un sistem prin care se alocă la cerere operațiuni de transport, la preturi fixate anterior și în condiții cunoscute, de către client, pe baza comenzii potrivit căreia nava comercială devine disponibilă după descărcare.

stabilesc masurile ce trebuie luate in cazul unei crize pe piata. Regulamentul Consiliului 718/99 referitor la politica privind capacitatea flotei comunitare pentru promovarea transporturilor pe cai navigabile interioare si Regulamentul Comisiei 805/99 care stabileste anumite masuri pentru implementarea Regulamentului Consiliului 718/99 nu sunt aplicabile navelor care navigheaza exclusiv pe Dunare pana la Kelheim. In plus, nu exista capacitate excedentara a flotei fluviale romanesti care sa necesite masuri de limitare. Daca la data aderarii Romaniei la UE vor mai fi in vigoare prevederi similare celor actuale, Romania le va aplica fara dificultati (Doc de pozitie – Cap.9).

Transportul Rutier

46. Reteua rutiera publica a inregistrat o crestere constanta incepand cu 1994, ajungand la peste 78 000 km in 2001. Aceasta crestere s-a datorat in principal extinderii drumurilor judetene si comunale, ce reprezinta cea mai mare parte din retea. Drumurile nationale reprezinta 14.822 km cu o extindere nesemnificativa in ultimul deceniu. Se spune insa ca proportia drumurilor nationale modernizate a ajuns la aproximativ 90%. Pe de alta parte din 63.670 km de drumuri judetene si comunale doar 6409 km sunt drumuri modernizate.
47. Romania are un singur segment de autostrada, Bucuresti – Pitesti (113km), ce nu a beneficiat de lucrari adecvate de intretinere necesitand deja lucrari de reparatii.
48. Romania are 225 km de autostrada in constructie si se desfasoara negocieri pentru 554 km. O autostrada de 415 km urmeaza sa fie in cadrul unui contract cu firma Bechtel. Trei segmente din autostrada Bucuresti - Cernavoda, totalizand 97 km, vor fi finalizate inainte de sfarsitul anului.
49. Densitatea drumurilor publice ($33 \text{ km}/100 \text{ km}^2$) continua sa fie mai scazuta decat media europeana.
50. Traficul rutier: numarul autovehiculelor de marfa (+76%) a crescut dar nu atat de spectaculos ca in cazul autoturismelor (149%)

Transportul aerian

51. Romania este membru al Organizatiei Aviatie Civila Internationale, al EUROCONTROL si al Conferintei Europene a Aviatiei Civile (ECAC). Incepand cu 12 decembrie 2000, Romania este membru cu drepturi depline al Joint Aviation Authority. Romania a incheiat un numar de 90 de acorduri bilaterale in domeniul transportului aerian si este in curs de negociere a unui acord multilateral asupra infiintarii unei zone comune de aviatie (ECAA).
52. In prezent, in Romania, in temeiul prevederilor legislatiei in vigoare, prin care au fost preluate in marea lor majoritate prevederile aplicabile cuprinse in Regulamentul 2407/92 sunt licentiatii zece transportatori aerieni romani, dintre care opt cu capital integral privat. Doi operatori romani efectueaza servicii aeriene regulate. Accesul operatorilor aerieni la rutele spre si dinspre Romania este permis

- in conformitate cu prevederile relevante cuprinse in acordurile bilaterale privind transporturile aeriene in vigoare.
- 53.** In Romania sunt aplicabile prevederile Regulamentului Consiliului nr. 2409/92 privind tarifele pentru servicii de transport aerian. Trifele pentru serviciile de transport aerian se stabilesc liber, in functie de cererea de pe piata. Interventia statului in politica tarifara este limitata, conform legii concurentei numai la cazurile cand se constata practici anticoncurentiale.
- 54.** Principalul operator aerian roman este Compania Nationala de Transporturi Aeriene Romane TAROM SA. Capitalul social al companiei este detinut de statul roman in proportie de 92%, care isi exercita toate drepturile ce decurg din calitatea de actionar prin Ministerul Transporturilor, Constructiilor si Turismului. Statul alocă fonduri pentru achizitionarea de aeronave de către companie, precum și pentru restructurarea acesteia. Romania nu acorda ajutoare de stat interzise in domeniul transporturilor aeriene.
- 55.** Odata cu eliminarea vizelor, fluxul de romani spre tarile europene a crescut spectaculos, ceea ce se reflecta și in traficul aerian. In ultimii ani, politica companiilor aeriene prezente pe piata romaneasca a vizat cresterea numarului de curse spre marile orase europene. Din datele statistice rezulta ca numarul de calatori transportati anual a crescut de la 1,9 milioane in anul 2000, la circa 2,12 milioane in 2002. Cu toate ca Romania poate fi considerata o piata saraca pentru marile companii aeriene, menegerii acestora sunt de parere ca exista mari posibilitati pentru dezvoltarea acesteia. Este vizat, cu precadere, un segment relativ nou de piata, si anume segmentul privat, care continua sa capete amploare pe masura formarii clasei de mijloc a populatiei.
- 56.** TAROM companie detinuta de stat in proportie de 92% si Carpatair sunt singurii furnizori romani de transport aerian international cu zboruri regulate.
- 57.** Tarom a avut drept tinta, pentru anii 2003 si 2004, reducerea pierderilor iar pentru anul 2005 si-a propus ca acesta sa fie primul an, dupa 1990, profitabil. In acest sens, Tarom a abordat o noua strategie, diferita de cea de pana acum si anume, multiplicarea numarului de curse spre vestul Europei, si nu reducerea numarului de curse, asa cum a fost cazul cursei Tarom pe relatia Bucuresti - Amsterdam, unde a renuntat in favoarea companiei KLM; aceasta renuntare este considerata, acum, o greseala. La ora actuala cele mai rentabile destinatii sunt cele vest-europene, care au reprezentat principalul punct de atractie pentru pasageri, dupa ridicarea vizelor. Cele mai putin rentabile sunt in general destinatiile catre fostele tari socialiste; la ora actuala conducerea operatorului national incearca sa relanseze traficul spre Budapesta, Praga si Varsovia.
- 58.** TAROM are curse catre: Austria, Belgium, Ungaria, Cipru, Cehia, Egipt, Franta, Germania, Grecia, Israel, Italia, Iordania, Arabia Saudita, Kuweit, Liban, Olanda, Moldova, Spania, Elvetia, Siria, Turcia, SUA, Emiratele Unite si UK. Carpatair are curse catre Italia, Germania, Ungaria si Moldova.

- 59.** Dezvoltarea curselor charter reprezinta pentru Tarom o noua preocupare si in acest sens se inscrie colaborarea cu Ministerul Turismului; in masura in care se gaseste intelegere la nivelul hotelierilor, se incerca organizarea unor curse de noapte pentru a da avioanelor posibilitatea de a efectua inca o rotatie, ceea ce ar imbunatati mult factorul lor de utilizare. Se spera ca in acest fel cursele charter vor capata amploare.
- 60.** In privinta curselor de lung curier se urmaresc, intr-o prima etapa, doua obiective. Pe de o parte este vorba despre fidelizarea pasagerilor prin imbunatatirea calitatii produsului. Pentru acest motiv s-a trecut, in cazul cursei de New York , de la trei la patru zboruri si s-a renuntat la escalele interioare care afectau mult calitatea produsului Tarom. Daca tarom ar sista cursele lung-curier, s-ar putea intampla ca in Bulgaria unde, dupa decesul companiei Balcan Air, tarifele au explodat.
- 61.** A doua masura vizeaza eforturile companiei Tarom de a intra intr-o alianta aerana, fie de genul code –share/ blocked space, care presupune blocarea unui numar de locuri in favoarea celuilalt operator pe cursele fiecaruia, fie sa devina un partener intr-o alianta, ceea ce ar insemna ca reseaua companiei Tarom, de la un numar de 40-50 de relatii cate are in prezent, ar putea sa creasca la 800 intr-o zi, utilizand cursele partenerilor; in felul acesta oferta companiei Tarom ar fi mult imbunatatita. Toate demersurile facute in acest sens au ramas insa la stadiul de discutii, din cauza evenimentelor de la 11 septembrie din SUA; in cazul aliantelor europene, este vorba de Sky Team si Star Alliance, pentru a intra intr-o astfel de alianta, una din conditii este ca doi membri din alianta sa le sustina in fata conducerii aliantei.
- 62.** TAROM, LAR (Liniile Aeriene Romane), DACAIR si JARO toate efectueaza zboruri interne. In plus, Acvillia Air, Carpatair, Jet Trans and Tiriac Airlines, toate asigura la cerere zboruri charter. In sfarsit, ROMAVIA, detinuta de stat in procent de 80%, efectueaza numai zboruri charter, la cererea institutiilor publice.
- 63.** Aeroporturile internationale din Romania sunt: Bucuresti-Otopeni, Bucuresti-Baneasa, Constanta- Mihail Kogalniceanu, Timisoara, Sibiu. Punctual central TAROM este Aeroportul Bucuresti –Otopeni (in prezent Henri Coanda), iar al Carpatair este la Timisoara. Aceste aeroporturi sunt administrate de Ministerul Transporturilor, Constructiilor si Turismului. Alte aeroporturi care deservesc numai zboruri pe rute interne sunt organizate ca “regii autonome”, acestea fiind companii publice locale.
- 64.** Incercarile de a privatiza TAROM-ul au esuat. Din acest motiv, Romania a renuntat la ideea de privatizare intr-un termen scurt si a decis restructurarea companiei. In anul 2000, dupa o perioada mare de timp, compania a obtinut primele profituri.
- 65.** Dupa Tarom, al doilea operator pe piata romaneasca, din punct de vedere al cotei de piata detinute este compania KLM (12 %) care opereaza 14 curse Bucuresti-Amsterdamsi retur pe saptamana: 7 curse dimineata si 7 curse dupa amiaza.

66. KLM transporta un numar de pasageri din Romania prin Amsterdam catre cele peste 400 de destinatii ale sale, de pe sase continente, de circa 5-6 % din totalul celor aproximativ 200.000 pasageri tranzitati lunar prin Aeroportul Henri Coanda.
67. Romania reprezinta pentru KLM, din punct de vedere al afacerilor in domeniul transporturilor aeriene si al potentialului, o piata prea saraca, in conditiile in care, dintr-un numar al populatiei de 22 milioane locuitori, numai 4,2 milioane sunt platitori de taxe.
68. Filiala KLM este prezenta in Romania din 1993. KLM vinde peste 70 % din bilete prin agentii si tur operatori.
69. Al treilea operator, dupa Tarom si KLM, din punct de vedere al vanzarilor pe piata romaneasca, este compania Lufthansa, care asigura un numar de 20 zboruri pe saptamana prin cele doua puncte de legatura: Munchen si Frankfurt.
70. Politica comerciala a companiei are la baza frecventa de zboruri, serviciile la sol si la bord, dar si o variata oferta tarifara. Astfel, tarifele pentru aceiasi destinatie variaza in functie de zilele de calatorie, de clasa de zbor si de disponibilitatea locurilor.
71. In anul 1997, Lufthansa impreuna cu Air Canada, SAS, Thai Airways si United Airlines au pus bazele celei mai puternice aliante de linii aeriene. In prezent, din alianta fac parte 14 linii aeriene astfel ca, la fiecare 8 secunde o linie aeriana membra Star Alliance decoleaza undeva in lume, totalizand peste 11.000 zboruri pe zi, catre 727 destinatii in 127 de tari. Aceasta concentrare de forte permite aliantei sa ofere pasagerilor sai o inegalabila gama de servicii si avantaje, ceea ce pentru o singura companie ar fi un lucru de domeniul imposibilului. In anul 2002 compania a transportat 44 milioane de de pasageri, cu 3,8 % mai putin fata de 2001, in timp ce capacitatea de transport a fost cu 5,2 % mai redusa decat in 2001. Compania Lufthansa considera ca piata romaneasca, in domeniul aviatiei, va continua sa se dezvolte si daca, in trecut, piata era formata cu precadere dintr-un singur segment de calatori, si anume al deplasarilor in interes de serviciu, treptat s-a conturat si continua sa se dezvolte segmentul de calatori in interes personal, pe masura ce se va forma clasa de mijloc a societatii.
72. Problemele relevante care apar in sectorul transportului aerian sunt:
- **Code-sharing:** intelegerile code-sharing –sunt acele intelegeri prin care o companie aeriana poate permite unei alte companii sa opereze pe aceeasi ruta si sa-si extinda programul de zbor pe cursele regulate catre clientii altor companii aeriene - pot ascunde actiuni ale unor carteluri ¹⁰.
 - **“Cer deschis”** : societatile de transport aerian ale Comunitatii europene vor fi autorizate sa opereze pe rute aeriene care leaga statele membre,

¹⁰ Comisia a amendat Liniile Aeriene Scandinave (SAS) si Maersk Air cu 39.3 Euro, respectiv 13.1 pentru ca au incheiat o intelegere secreta de impartirea pietei in interiorul acordului code-sharing oficial. In particular, Maersk Air a fost de acord sa inceteze a concura cu SAS pe ruta Copenhaga-Stockholm in timp ce SAS a incetat sa opereze intre Copenhaga si Venetia si intre Billund si Frankfurt (vezi IP/01/1009).

- altele decat cele care au le-au emis licentele si teritoriul unui stat care nu este membru.
- **Cabotaj:** Regulamentul UE 2408/92 prevede accesul liber al operatorilor aerieni pe rutele intra-comunitare
 - **Acordarea licentelor:** Regulamentul UE 2407/92 prevede ca licentele acordate pentru a opera servicii de transport aerian trebuie sa fie acordate sau retrase pe baza unor conditii nediscriminatorii
 - **Taxele de transport aerian:** Regulamentul UE 2409/92 a liberalizat taxele de transport aerian. Romania a pus deja in aplicare acest Regulament.
 - **Alocarea rutelor:** deciziile Guvernului cu privire la repartizarea rutelor (care rute trebuie sa se efectueze de pe fiecare aeroport) intre operatori trebuie sa se bazeze pe conditii nediscriminatorii¹¹.
 - **Servicii la sol:** Directiva UE 96/67 a liberalizat serviciile la sol in toate aeroporturile importante ale Uniunii Europene serviciile putand fi asigurate pentru minimum 1-3 milioane de pasageri /an sau pentru cel putin 25-75. 000 tone marfuri. In general, autoritatile aeriene trebuie sa acorde liniilor aeriene sau tertilor dreptul de a asigura pasagerilor si avioanelor in timpul stationarii la sol intregul complex de servicii (bagaje, operatiunile legate de pista de aterizare, realimentare, serviciile de marfuri si posta, intretinere, asigurarea serviciului de catering)¹²
 - **Taxe de aterizare:** Guvernele pot aplica taxe de aterizare discriminatorii, in favoarea operatorilor nationali.¹³

Companii care opereaza zboruri charter spre Romania

75. Incepand cu vara anului 2004, firmele Fritidsresor - societate scandinav de operare zboruri charte (o divizie a grupului german TUI) si Appllo, vor include in lista destinatiilor lor litoralul Marii Negre (statiunile Mamia si Neptun).

Suedia:	Fritidsresor, My Travel si Apollo;
Danemarca:	Bravo Tours si Apollo;
Norvegia:	Reiselederen;

¹¹ CE a condamnat Guvernul Italian pentru intelegerea impartirea traficului aerian dintre 2 aeroporturi din Milano, Linate si Malpensa, ca fiind discriminatorie, deoarece acorda avantaj pentru Alitalia in fata altor linii aeriene europene (vezi IP/98/804).

¹² CE a descoperit ca aeroportul Frankfurt a abuzat de pozitia sa dominanta prin neacordarea dreptului pentru liniile aeriene sa-si furnizeze serviciile la sol si nici acordarea accesului altuo companii de a furniza acest serviciu. (vezi IP/98/27)

¹³ CE a descoperit ca sistemul de reduceri si taxe privind aterizarea potrivit originii zborurilor, descris de legea spaniola, este discriminatoriu in favoarea liniilor nationale. Pentru toate categoriile de avioane, aceasta lege prevede taxe mai mari pentru zborurile intra-comunitare decat pentru cele nationale. In plus, aceasta prevede reduceri ce duc la cresterea numarului de aterizari pe luna. Reducerile au crescut de la 9% la 35%. De fapt, acest sistem favorizeaza transportatorii nationali, in special Iberia, Binter Canarias si Spanair care primesc reduceri in medie 20-25% (vezi IP/00/874).

Finlanda: Aurinkomatkat;
Marea Britanie: My Travel.

76. Club Air este noua companie aeriana nascuta din experienta si din istoricul Tour Operatorului Valsole Viaggi e Turismo din Milano. Valsole Viaggi a inceput acum zece ani un program de zboruri charte regulate pentru Romania, cu avioane inchiriate de la Tarom, care l-au facut sa devina leader in ceea ce priveste aceasta destinatie.
77. In anul 2002 Valsole Viaggi a decis sa constituie o noua companie aeriana care sa inlocuiasca partial cu propriile aeronave cele inchiriate de la Tarom si care sa deschida noi destinatii unde Valsole avea experienta si o baza de clientela. Asa s-a nascut Club Air in noiembrie 2002.
78. Volare este singura companie "low cost" care opereaza in Romania. Zborurile sale charter leaga Timisoara si Bucurestiul de Italia.
79. Un fenomen care se manifesta in ultimii ani il reprezinta integrarea verticala a operatorilor de turism (tour operator), de exemplu companii care opereaza prin agentii turistice si aeriene proprii, oferind zboruri charter spre destinatii populare.
80. Problemele de concurenta in acest domeniu se refera, in principal, la:
- **dominanta colectiva:** pachetele de vacanta oferite de catre operatorii turistici (tour operator) integrati pot impiedica accesul operatorilor de turism independenti la statiunile populare si pot reduce posibilitatea de alegere a consumatorului de turism. In acest sens, Comisia a analizat cu atentie concentrarile economice realizate de catre operatorii de turism (tour operator) integrati pe verticala pe pietele relevante caracterizate de un grad ridicat al concentrarii.

3. Industria constructiilor

81. In 2003, industria constructiilor a contribuit la cresterea produsului intern brut cu 7%. Pentru anul 2004 a fost anuntata o crestere de 6% a productiei de ciment datorata lucrarilor de dezvoltare a infrastructurii, in special strazi si autostrazi. In concluzie, constructiile reprezinta un sector foarte important in economia romaneasca.
82. Problemele de concurenta relevante pentru industria constructiilor sunt:
- **Comportament paralel pe piata:** Preturile la materiale neprelucrate pot creste artificial datorita structurii de oligopol a pietei. De exemplu, structura pietei de ciment din Romania este de tip oligopol, cu numai 3 producatori nationali (Lafarge, Holcim and Heidelberg). Consiliul Concurentei trebuie sa monitorizeze cu atentie comportamentul analog in

- ceea ce privește prețurile și veniturile participanților pe pietele de tip oligopol deoarece acestea pot fi rezultatul unui cartel anticoncurențial.¹⁴
- **Bariere la intrarea pe piață:** Barierele la intrarea pe piața materialelor neprelucrate trebuie urmarite și menținute la un nivel redus. De exemplu, pe piața cimentului, există o singură companie care oferă servicii de încărcare- descărcare pentru transporturile care sosesc în portul Constanța. Accesul la facilitățile esențiale trebuie acordat în condiții corecte și nediscriminatorii.¹⁵
 - **Comertul paralel și menținerea prețului de revanzare:** Producătorii de echipamente de producție pot avea încheiate acorduri de distribuție pentru a împiedica comerțul paralel cu produsele oferite și pentru a impune prețurile minime de revanzare.¹⁶
 - **Licitatii publice:** Consiliul Concurenței trebuie să se asigure că marile lucrări de construcții finanțate de Guvern sau alte organe ale administrației publice sunt încredințate unor companii în urma licitațiilor publice și nu prin acorduri private. Condițiile de participare la aceste licitații trebuie să fie hotărâte în așa fel încât să nu fie discriminatorii sau neloiale.
 - **Licitatii trucate:** Participanții la o licitație în domeniul construcțiilor se pot înțelege asupra îndeplinirii termenilor licitației sau pot hotărâ dinainte care companie trebuie să castige licitația. De aceea, Consiliul Concurenței trebuie să urmărească rezultatele licitațiilor publice pentru a depista și pedepsi eventualele oferte corelate dintre participanții la licitație.

4. Piața siderurgică

83. Trecerea de la economia centralizată la o economie de piață și-a pus amprenta și asupra sectorului siderurgic din industria românească. Astfel, pentru unii dintre agenții economici activi pe aceste piețe, această schimbare a fost benefică, având în vedere că societățile din acest sector trebuiau privatizate. Aceste societăți au trecut, după 1990, printr-o criză accentuată, cauzată de sistemul centralizat din care făceau parte, trecerea la economia de piață necesitând timp și orientarea către alte piețe, cele tradiționale schimbându-se radical.

84. Astfel, putem spune că doar câteva dintre societățile active în acest sector au ramas neprivatizate, restul parcurgând această etapă. Au fost privatizate următoarele combinate siderurgice:

- SC ISPAT SIDEX SA Galați – acționar majoritar LNM Holdings NV, lider mondial în domeniu;

¹⁴ Afirmații în legătură cu un cartel între producătorii de ciment din România au condus la deschiderea unei investigații ex officio de către Consiliul Concurenței .

¹⁵ În prezent Consiliul Concurenței analizează propunerea Lafarge de a achiziționa Sicim, singura societate care oferă servicii de încărcare –descărcare pentru transporturile de ciment care ajung în portul Constanța.

¹⁶ Comisia a amendat cu 39.6 milioane Euro grupul JC Bamford (JCB) din Marea Britanie, un producător lider pe pietele echipamentelor de construcție, agricole și industriale pentru împiedicarea comerțului paralel în anumite regiuni naționale și peste hotare și pentru îngradirea libertății de stabilire a prețurilor de revanzare.

- SC SIDERURGICA SA Hunedoara – actionar majoritar LNM Holdings NV;
- SC COST SA Targoviste – actionar majoritar Conares Trading;
- SC INDUSTRIA SARMEI Campia Turzii SA – actionar majoritar Conares Trading;
- CS RESITA - actionar majoritar Sinara Handel GmbH;

85. Dintre societatile care realizeaza produse din otel sunt active pe piata romaneasca si au trecut prin procesul de privatizare:

- SC SILCOTUB SA Zalau - actionar majoritar Tenaris Investments Ltd.;
- SC ARTROM SA Slatina – actionar majoritar Trubnaia Metallurgicheskaya Kombinat (TMK);
- SC TUBINOX SA Bucuresti – actionar majoritar SC Silcotub SA Zalau;
- SC PETROTUB SA Roman - actionar majoritar LNM Holdings NV;
- SC TEPRO SA Iasi - actionar majoritar LNM Holdings NV;
- SC REPUBLICA SA Bucuresti – actionar majoritar Consortiul Moody – Rom (in prezent societatea se afla in lichidare voluntara);
- SC OTELINOX SA Targoviste – actionar majoritar Samsung GmbH;
- SC LAMINORUL SA Braila;
- SC DUCTIL SA Buzau;
- SC HELITUBE SA Bucuresti.

86. Evolutia post-privatizare a societatilor mentionate a cunoscut tendinte diferite, acest proces aducand in unele cazuri iesirea din criza, iar pentru altele conducand la adancirea crizei. In primul caz se situeaza cele mai multe dintre societati, fapt care demonstreaza capacitatea acestora de a se adapta noilor conditii concurentiale. Au existat si situatii dificile pe care unele societati au reusit sa le depaseasca (SC SIDERURGICA SA Hunedoara, CS RESITA si SC SIDERCA SA Calarasi). In doua cazuri, conditiile economiei de piata s-au dovedit prea dure pentru redresarea SC GAVAZZI STEEL SA Otelul Rosu si SC REPUBLICA SA Bucuresti care, dupa privatizare, au intrat in procedura de faliment.

87. In prezent, pe piata romaneasca se remarca un fenomen, intalnit si in alte sectoare, de concentrare a unitatilor de productie in portofoliului marilor producatori mondiali, care dispun de resursele financiare si tehnologice necesare asigurarii competitivitatii produselor din otel. Astfel, Grupul LNM detine in Romania cel mai mare combinat siderurgic, ISPAT SIDEX care, alaturi de SIDERURGICA SA Hunedoara, acopera o mare parte a cererii interne, asigurand totodata materia prima necesara functionarii celorlalte doua fabrici pe care le controleaza: SC TEPRO SA si SC PETROTUB SA. In acest caz, LHM HOLDINGS a realizat integrarea verticala a unui segment din sectorul siderurgic din Romania.

88. Competitivitatea combinatelor siderurgice din Romania a condus la manifestarea unui interes sporit pentru investitori, fapt demonstrat si de privatizarea ISCT Campia Turzii si a SC COST SA Targoviste, societati care sunt controlate in prezent de acelasi actionar – Conares Trading.

89. Acelasi fenomen s-a constatat si in cazul SC SILCOTUB SA, societate care initial a fost achizitionata de catre TUBMAN Ltd., pentru ca ulterior sa fie cumparata de catre Tenaris Investments Ltd., un alt mare actor activ pe piata mondiala a

otelului. Din aceste tranzactii se poate trage concluzia ca in siderurgie, pentru a face fata presiunilor concurentiale, este nevoie atat de resurse financiare puternice, cat si de experienta unor mari companii cu traditie in domeniu. Mai mult decat atat, prezenta Tenaris Investments Ltd. pe piata romaneasca s-a accentuat prin achizitionarea SC TUBINOX SA prin intermediul SC SILCOTUB SA.

90. Guvernul a manifestat o atentie deosebita acestui sector cu serioase probleme si de o importanta aparte in cadrul economiei, fapt materializat prin elaborarea unei *Strategii a sectorului siderurgic din Romania* in anul 2001. Conform acelei strategii, cat si a necesitatii scoaterii societatilor dintr-un impas economico-financiar generat de datoriile acumulate de-a lungul anilor, in perioada 2001-2002 au fost acordate ajutoare de stat sub forma esalonarilor la plata si a scutirii de la plata a datoriilor si penalitatilor acumulate, care impiedicau bunul mers al productiei, scazand si interesul investitorilor pentru acestea.
91. In anul 2004, *Strategia* a fost reactualizata pe baza planurilor de viabilitate intocmite pentru fiecare dintre cele sapte combinate siderurgice. A fost obligatorie elaborarea de catre Guvern a unei noi strategii deoarece, pentru societatile siderurgice romanesti, era imperios necesara acordarea de ajutoare de stat pentru a fi competitive in noile conditii ale economiei de piata. Aceasta strategie este necesara si datorita faptului ca, la nivel comunitar, sectorul siderurgic este considerat un sector sensibil, iar ajutoarele de stat acordate societatilor romanesti din domeniu depasesc momentul aderarii Romaniei la Uniunea Europeana, fapt ce poate ridica probleme din punct de vedere concurential.
92. In urma procesului de privatizare si a confruntarii cu competitorii de pe piata, concurenta isi va spune cuvantul in ceea ce priveste impartirea acestei pietee in favoarea celor puternici, care au trecut cu bine acest prag psihologic si fac dovada ca s-au adaptat noilor conditii.
93. Analizand structura actuala a sectorului siderurgic din Romania, se poate constata o stabilizarea a acestuia, in prezent societatile active in acest domeniu fiind controlate de marii producatori mondiali. Perspectiva realizarii investitiilor asumate la privatizare conduce la concluzia ca marii producatori de otel care au investit in Romania intentioneaza sa mentina in functiune capacitatile autohtone, in acest fel competitia dintre acestia la nivel mondial regasindu-se si pe piata romaneasca.

5. Tehnologia Informatiei si Comunicatii

94. La mijlocul anului 1990 Guvernul Roman a reorganizat fostul PTT (posta si telecomunicatii) in doua companii separate:
 - Rom Telecom, servicii de telecomunicatii
 - Posta Romana, servicii postale

95. Serviciile de telecomunicatii si cele postale sunt sectoare reglementate, care au suferit o liberalizare puternica in ultimii ani. In septembrie 2002, Romania a infiintat un nou organism independent de reglementare denumit Agentia Nationala de Reglementare in Comunicatii (ANRC) pentru a fi urmarite atat corecta aplicare a legislatiei nationale in domeniul telecomunicatiilor si serviciilor postale, cat si procesul de liberalizare.

Telecomunicatii

96. In 1998, Guvernul a privatizat RomTelecom. Compania a fost achizitionata de OTE, operatorul cu capital de Stat din Grecia. La 1 ianuarie 2003, toate restrictiile cu privire la intrarea pe piata telefoniei au fost ridicate si Romania si-a deschis piata catre companiile straine de telecomunicatii (potrivit angajamentelor facute in cadrul Organizatiei Mondiale a Comertului – Acordul privind Telecomunicatiile).

Telefonia fixa

97. Romania are 9 milioane persoane care au acces la linia de telefonie fixa. Urmare a liberalizarii pietei comunicatiilor electronice de la 1 ianuarie 2003, peste 2400 de companii au solicitat obtinerea de licente pentru serviciul de telefonie fixa.
98. Aspectele de concurenta relevante pentru telefonia fixa sunt:

- **Accesul la bucla locala:** Regulamentul UE 2887/2000 autorizeaza providerii de Internet sau de alte servicii de telecomunicatii, cum ar fi convorbiri internationale de lunga distanta sau servicii de telecomunicatii in banda larga, sa aiba acces la infrastructura de telecomunicatii (linii telefonice; switch-uri; rutere) in baza principiilor ne-discriminatorii. CC trebuie sa asigure ca tarifele de acces sa fie stabilite pe baza costurilor efective ale operatorului in cauza.¹⁷ Problemele de acces sunt reglementate în România prin Ordonanța Guvernului nr.34/2002 *privind accesul la rețelele de comunicații electronice și la infrastructura asociată, precum și interconectarea acestora, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.527/2002*. Un furnizor de servicii intră în contact cu o problemă de acces, cum ar fi refuzul nejustificat al unui operator ce deține o poziție dominantă pe piața comunicațiilor electronice de a furniza sau furnizarea în termeni nerezonabili a unei linii închiriate de care solicitantul are nevoie pentru a oferi un anumit serviciu consumatorilor săi și, prin urmare, trebuie să ia în considerare un număr de posibilități în vederea găsirii unei soluții. In general, atunci când se confruntă cu o problemă de acces, părțile lezate au două posibilități: (i) procedurile specifice de acțiune în fața Autorității Naționale de Reglementare în Comunicații, stabilite acum în concordanță cu dreptul comunitar și (ii) o acțiune în fața autorității de concurență sau a instanței judecătorești. Legislația specifica

¹⁷ Aceasta este relevanta in mod particular in cazul in care operatorul de telefonie fixa este si provider de Internet, de servicii in banda larga sau de telefonie la mare distanta. In aceste situatii, operatorul poate fi interesat sa aplice tarife excesive sau discriminatorii privind accesul concurentilor in sectoarele liberalizate ce necesita acces la infrastructura pentru furnizarea acestor servicii. Recent, CE a sanctionat Deutsche Telekom cu o amenda de 12,6 milioane Euro pentru practicarea de preturi neloiale pentru furnizarea de acces local la retea sau fixa de telecomunicatii (vezi: IP/03/717).

- din domeniul comunicațiilor electronice impune operatorilor de comunicații electronice care au o putere semnificativă de piață obligații de transparență și de nediscriminare. Această legislație stabilește obligații referitoare la transparență, obligații de furnizare și obligații legate de modalitatea de stabilire a tarifelor, care sunt impuse de către ANRC. Acordurile de acces care conțin clauze anticoncurențiale intră sub incidența Legii concurenței (art.5 din lege). De asemenea, acordurile care implică agenți economici ce detin o poziție dominantă sau de monopol pot intra sub incidența art.6 din același act normativ.
- **Prețuri excesive:** Problemele de tarifare legate de accesul furnizorilor de servicii la infrastructura unui operator care deține o poziție dominantă sunt legate deseori de niveluri de prețuri excesive. În absența unei alternative viabile la infrastructura la care prestatorii de servicii încearcă să dobândească acces, operatorul ce deține o poziție dominantă sau de monopol poate fi tentat să practice prețuri excesive. Pentru a determina dacă un preț este sau nu excesiv, trebuie să se ia în considerare legislația specifică domeniului, care stabilește principiile ce trebuie respectate în materie de stabilire a prețurilor din acel sector. În plus, poate servi ca indicator al prețului excesiv comparația cu alte zone geografice: dacă este posibil, se poate realiza o comparație între prețurile practicate de către o societate comercială aflată în poziție dominantă și acelea practicate pe piețe care sunt deschise concurenței. O asemenea comparație poate permite să se determine dacă prețurile practicate de către compania aflată în poziție dominantă au fost sau nu corecte. În anumite circumstanțe, atunci când nu există date comparative, ANRC ar putea ea însăși să încerce să determine care ar fi fost prețul pe o piață deschisă concurenței. În anumite cazuri, o astfel de analiză poate fi avută în vedere și de către Consiliul Concurenței pentru a determina dacă un preț este excesiv sau nu.
 - **Prețuri de ruinare:** Prețurile de ruinare apar, printre altele, atunci când o companie aflată în poziție dominantă vinde un bun sau un serviciu la un preț situat sub cost, pe o perioadă lungă de timp, cu scopul de a împiedica noi agenți economici să intre pe piață sau cu scopul de a elimina un concurent, ceea ce îi permite companiei aflate în poziție dominantă să obțină în continuare o creștere a puterii pe piață și, ulterior, o creștere a profiturilor. Practicarea unor astfel de prețuri este interzisă prin prevederile art.6 lit.f) din lege. O astfel de problemă ar putea să apară, de exemplu, în contextul concurenței dintre diferite rețele de comunicații electronice, în cazul în care un operator cu poziție dominantă poate avea tendința să practice prețuri foarte mici în scopul de a elimina concurența din partea altor furnizori de acces la rețea (intrați de curând pe piață).
 - **Discriminare:** Un furnizor de acces aflat în poziție dominantă nu poate face discriminări între părțile cu care a încheiat acorduri de acces diferite, atunci când asemenea discriminări ar restricționa concurența. Orice diferențiere fondată mai degrabă pe utilizarea prevăzută a fi dată accesului, decât pe diferențele între tranzacțiile ce ar putea exista pentru furnizorul de acces este contrară art.6 din Legea concurenței, atunci când discriminarea riscă să restrângă sau să denatureze concurența actuala sau potențială. Referitor la discriminarea prin preț, art.6 lit.c) din lege interzice discriminarea practicată de către un agent economic ce deține o poziție dominantă față de clienții săi, inclusiv discriminarea între clienți pe baza faptului că aceștia acceptă sau nu să trateze în mod exclusiv cu acea companie în poziție dominantă. De asemenea, art.6 din lege interzice companiilor în poziție dominantă să practice discriminări pentru tranzacții similare, atunci când o asemenea discriminare va avea efect asupra concurenței.

- **Subventionarea incrucisata:** operatorul in cauza trebuie impiedicat sa practice o subventionare incrucisata in activitatile sale din sectoarele liberalizate prin extra-profiturile generate de operatiile de infrastructura. Ordonanța Guvernului nr.34/2002 abordează acest aspect, ANRC putând impune unui operator în poziție dominantă integrat pe verticală obligații privind evidența contabilă separată, în cadrul contabilității interne de gestiune, pentru anumite activități care au legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice ori cu accesul la aceste rețele sau la infrastructura asociată. In plus, îi poate impune să urmărească distinct tarifele la vânzarea de gros și tarifele de transfer intern pentru a asigura, între altele, îndeplinirea obligației de nediscriminare. Cu toate acestea, existența contabilităților separate nu exclude existența unui posibil abuz de poziție dominantă. Consiliul Concurenței va putea interveni și va examina faptele pe baza unei analize de la caz la caz.
- **Contabilitatea separata:** Directiva UE 2002/19 contine prevederi referitoare la contabilitatea separata a activitatilor operatorului de telecomunicatii pe piata telefoniei fixe astfel incat sa se identifice in costurile de operare in retea si sa detecteze o eventuala subventionare incrucisata sau alte politici incorecte de fixare a preturilor. Contabilitatea separata este ceruta doar in cazurile in care operatorul are o putere semnificativa pe piata (SMP). La nivel comunitar, pragul SMP a fost initial stabilit la 25% din piata. Recent, ca urmare a intaririi concurenței pe piata europeana de telecomunicatii, pragul SMP a fost crescut prin compararea acestuia cu notiunea de pozitie dominantă. Conform Ordonanței de Guvern nr.34/2002, ANRC poate impune unui operator în poziție dominantă integrat pe verticală obligații privind evidența contabilă separată, în cadrul contabilității interne de gestiune, pentru anumite activități care au legătură cu interconectarea rețelelor de comunicații electronice ori cu accesul la aceste rețele sau la infrastructura asociată.
- **Achizitii publice:** Furnizarea de servicii de telecomunicatii se acorda in general prin licenta. Licentele pot fi obtinute prin procedura de licitatie. Cerintele de participare la aceste licitatii trebuie elaborate luand in considerare principiul nediscriminarii.
- **Licitatii truate:** Participantii la o licitatie privind licentele de telecomunicatii se pot intelege cu privire la termenii de licitatie sau pot determina dinainte care companie va castiga licitatia. Astfel, Consiliul Concurenței trebuie sa monitorizeze rezultatul procedurii de licitatie, astfel incat sa se detecteze si sanctioneze practicile truate intre participantii la licitatie.

Telefonia mobila

99. Exista in prezent 4 operatori de telefonie mobila pe piata romaneasca: Mobifon (Connex), Orange Romania (Orange), Cosmorom și Telemobil (Zapp Mobile).¹⁸ Marimea estimata a pietei relevante in functie de valoare și de numărul de

¹⁸ Mobifon, Orange și RomTelecom utilizeaza o tehnologie GSM, in timp ce Telemobil utilizeaza o tehnologie bazata pe accesul multiplu (CDMA2000), transmisie de date la 153 kb/s, solutii de telefonie mobila și Internet.

abonati/utilizatori ai serviciului: 968 mil. Euro respectiv, 7.000.000 abonati - la nivelul anului 2004.

Nr crt	Denumirea societatii	valoare (mil.Euro)	nr.abonati/utilizatori	cota de piata (%) in functie de valoare	cota de piata (%) in functie de nr. abonati utilizatori
1.	SC MOBIFON SA	457,50	3.457.000	47,23	48,98
2.	SC ORANGE ROMANIA SA	465,00	3.317.000	48,00	47,00
3.	SC TELEMobil SA	40,00	200.000	4,13	2,83
4.	SC COSMOROM SA	6,20	84.332	0,64	1,19

100. Aspectele de concurenta relevante pentru telefonie mobila pot fi:

- **Intelegeri cu privire la tariful serviciului de roaming international:** In general, operatorii de telefonie mobila se inteleg cu privire la tarifele serviciului de roaming care se aplica abonatilor ce apeleaza la convorbiri internationale folosind reseaua unei alte companii de telefonie mobila. Aceste intelegeri trebuie monitorizate pentru a se preveni aplicarea de catre companiile de telefonie mobila a unor tarife excesive sau discriminatorii.
- **Achizitii publice:** Furnizarea de servicii de telecomunicatii mobile se acorda in general prin licenta. Licentele pot fi obtinute prin procedura de licitatie. Cerintele de participare la aceste licitatii trebuie elaborate luand in considerare principiul nediscriminarii
- **Licitatii truate:** Participantii la o licitatie privind licentele de telecomunicatii se pot intelege cu privire la termenii de licitatie sau pot determina dinainte care companie va castiga licitatie. Astfel, CC trebuie sa monitorizeze rezultatul procedurii de licitatie, astfel incat sa se detecteze si sanctioneze practicile truate intre participantii la licitatie.

Televiziunea prin cablu

101. In Romania, situatia prezenta a pietei de comunicatii prin cablu este urmatoarea:

- a) date generale: - populatie: 21.000.000 de locuitori
- gospodarii cu TV: 7.400.000.
- b) date statistice ale industriei de cablu:
 - gospodarii cu cablu TV: 3.750.000;
 - procent de acoperire (calculat ca medie intre urban 70% si rural 20%): 50,7%;
 - operatori de cablu: 845;

- localitati cu licente CNA pentru cablu TV: 8107.

102. Serviciile oferite de catre operatorii de comunicatii electronice prin cablu sunt:

- servicii video analogice: pachet de baza (30 - 45 de canale), un program premium (HBO) si pachete suplimentare (10 - 20 de canale TV);
- servicii de comunicatii date: Internet si transmisii date;
- servicii de voce (permise dupa data de 1 ianuarie 2003, data liberalizarii complete a pietei comunicatiilor electronice): telefonie.

103. Regimul acordarii de licente pentru construirea retelei de comunicatii prin cablu in Romania este complet deschis, neexistand la acest moment nici un fel de bariera pentru aparitia de noi operatori de comunicatii prin cablu. Este necesara doar o notificare a Autoritatii Nationale de Reglementare in Comunicatii si solicitarea unui acord de retransmisie din partea Consiliului National al Audiovizualului.

104. Numarul total al abonatilor, la nivel national, este estimat la 3.750.000. La nivel national, exista 5 operatori de servicii CATV mai importanti. Acestia detin, la nivel national, urmatoarele cote de piata, calculate in functie de numarul de abonati:

- a) RCS - 866.285 de abonati; cota de piata detinuta: 23,10%;
- b) ASTRAL TELECOM - 786.494 de abonati; cota de piata detinuta: 20,97%;
- c) UPC - 307.341 de abonati; cota de piata detinuta: 8,19%;
- d) Megaconstruct - 158.360 de abonati; cota de piata detinuta: 4,22%;
- e) Cable Vision of Romania (CVR) - 50.448 de abonati; cota de piata detinuta: 1,34%.

Restul operatorilor existenti pe piata (in numar de aproximativ 840) detin impreuna o cota de piata de 42,18%.

105. De la 1 ianuarie 2003, odata cu liberalizarea pietei telefoniei, si operatorii de cablu pot sa furnizeze prin intermediul retelelor de cablu si servicii de telefonie si de transmisii de date.

106. Aspectele de concurenta relevante pentru televiziunea prin cablu sunt:

- **Definirea pietei:** Deseori este neclara modalitatea de definire a pietei furnizorilor de servicii de televiziune prin cablu, luand in considerare faptul ca furnizorii de CATV concureaza cu operatorii de telecomunicatii, providerii de servicii de Internet, emitorii de TV prin unde radio, emitorii de TV prin satelit si providerii de servicii digitale.
- **Accesul la reseaua de cablu:** Accesul la serviciile furnizate de operatorii CATV poate fi necesar pentru a fi furnizate diferite servicii digitale cum ar fi: televiziune, video la cerere, servicii interactive etc. Autoritatile de concurenta pot solicita operatorilor de CATV sa acorde accesul la serviciile lor pe baza principiului nediscriminarii, atunci cand operatorii digitali nu au alta alternativa in furnizarea acestor servicii si exista capacitate suficienta pentru a se transmite datele prin intermediul retelei de cablu.

Transmisii date

107. La data de 09.02.2004 erau autorizate de catre Autoritatea Nationala de Reglementare in Comunicatii 378 de companii in vederea furnizarii serviciilor de transmisii date. Dimensiunea pietei serviciilor de transmisii date estimata pentru anul 2003 a fost de 50.994 de utilizatori si 61,21 milioane USD. Dintre principalii operatori pe aceasta piata fac parte: ARTELECOM (25%), grupul PCNET (3,75%), MOBIFON (1,95%), grupul RCS&RDS (1,23%).

Piata serviciilor de acces la Internet (dial-up)

108. Situatiile operatorilor pe piata serviciilor de acces la Internet: Conform informatiilor Autoritatii Nationale de Reglementare in Comunicatii (ANRC), la data de 09.02.2004, au fost autorizate sa furnizeze servicii de acces la Internet 392 de companii. Marimea estimata a pietei relevante in functie de valoare si de numarul de abonati/utilizatori ai serviciului, pentru anul 2004, este de 71 mil. Euro, respectiv 3.500.000 de abonati.

109. Aspectele de concurenta relevante pentru serviciile de Internet sunt:

- **Pachete de servicii:** In general, operatorul de servicii de telecomunicatii furnizeaza abonatilor sai si servicii de Internet. Astfel, in Romania, Romtelecom ofera servicii de Internet prin filiala sa ARTelecom, care a inceput sa opereze din anul 2001. Operatorul de telefonie poate avea interesul sa ofere pachete de servicii de telecomunicatii impreuna cu servicii de Internet la preturi reduse. Pachetele au in general efectul eliminarii concurentei reprezentate de providerii de Internet; astfel incat acestea trebuie monitorizate de catre Consiliul Concurentei.

- **Preturi de ruinare:** operatorul de telecomunicatii aflat in pozitie dominanta poate fi interesat sa ofere servicii de Internet la preturi sub nivelul costurilor, astfel incat sa fie descurajata intrarea pe piata. Aceasta practica poate constitui un abuz de pozitie dominanta, ce intra sub incidenta legii concurentei.

6. Piata constructiilor de masini si utilaje-

Evolutii si tendinte

Considerente generale

110. Trecerea economiei romanesti la economia de piata, conditie obligatorie pentru aderarea tarii noastre la Uniunea Europeana, a reprezentat, pentru sectorul industriei constructiilor de masini si utilaje, aplicarea in tandem a politicii de privatizare si a legislatiei in domeniul concurentei.

111. In urma procesului de privatizare, unitatile industriale din domeniu beneficiaza atat de suport investitional, precum si de un management competent si interesat in eficientizarea activitatii, asigurandu-se totodata si o concurenta reala pe toate segmentele pietei, in beneficiul consumatorului final.

112. Aplicarea politicii de concurență, realizată pe de o parte prin instituirea cadrului legislativ în acest domeniu iar pe de altă parte prin activitatea de „advocacy”, are drept scop asigurarea unui mediu concurențial normal pe piață.

113. Pe piața construcțiilor de mașini, mașinilor unelte și utilaje, precum și construcției și reparării materialului rulant, asistăm la următoarele evoluții:

- În ultimii ani, cele mai importante privatizări în domeniu au fost SC IUG SA Craiova, SC ARIS SA Arad, SC UZUC SA Ploiești, SC MEVA SA Drobeta Turnu-Severin, SC ROMVAG SA Caracal, SC MAT SA Craiova și, în cursul anului 2004, SC UMUC SA București, SC AGMUS SA Iași, SC REMAR SA Pâncani, SC CERITEX SA Brașov, SC COMES SA Iași, SC ISLAZ SA Alexandria, SC METALURGICA SA Aiud, SC UTA SA Arad și SC IMUM SA Medgidia.

- Mulți producători de astfel de mașini unelte grele au dispărut odată cu dispariția pieței CAER. Printr-un management competent, societățile românești, ale căror produse fuseseră bine primite pe piețele internaționale în deceniul 1980-1990, profitând totodată de oportunitățile oferite de politica de globalizare economică, vor putea redeveni un furnizor important al piețelor internaționale. Astfel, în cazul SC ARIS SA Arad, aproape 70% din producția de mașini unelte a societății (în special strunguri de o tipologie foarte variată) are destinație la export, principalii parteneri comerciali regăsindu-se în Italia, Germania, Turcia și S.U.A.

- Perspectiva intrării țării noastre în U.E., coroborată cu necesitățile politicii de globalizare internațională, vor conduce la creșterea investițiilor externe în România, ceea ce va conduce la o creștere a cererii la intern pentru mașinile și utilajele grele produse în România.

- În ceea ce privește cererea pe piața utilajelor tehnologice pentru industriile chimică, petrochimică și energetică, se pot preciza următoarele:

- Piețele externe sunt în stagnare; la intern, piața este în stagnare datorită lipsei investițiilor.
- Clienții externi preferă produsele realizate în țările occidentale, în timp ce clienții interni se orientează în principal după preț, pentru aceștia primind de multe ori prețul în dauna calității.
- Politica de investiții a companiilor naționale PETROM și RENEL poate influența dezvoltarea cererii; la această dată în aceste domenii practic nu există investiții, cererea bazându-se exclusiv pe piese de înlocuire.

- La sfârșitul anului 2003 și începutul anului 2004 au fost privatizate ARO Campulung, FAUR București și TRACTORUL Brașov. De asemenea, în luna martie 2004, APAPS a decis începerea procedurii de lichidare pentru societăți cum ar fi: ROCAR București, CUG Cluj-Napoca, IAIFO Zalău sau Energoreparatii București.

- In ceea ce priveste societatea craioveana ELECTROPUTERE, in luna septembrie 2004 a fost demarata o noua incercare de privatizare, pentru achizitia societatii manifestandu-si interesul cunoscutul producator american General Motors.
- Referitor la situatia post-privatizare a societatii TRACTORUL Brasov, la sfarsitul lunii septembrie 2004 expira termenul limita pana la care concernul italian Landini trebuia sa-si precizeze intentiile clare referitoare la uzina brasoveana.
- Concluzionand, putem spune, la nivel general, ca asistam la o reasezare a industriei romanesti in domeniu pe baza criteriilor concurentiale specifice unei economii de piata.

Domenii specifice

- 114.** Industria romaneasca a materialului rulant se caracterizeaza printr-o tendinta de formare a gruparilor economice in domeniul feroviar (operator feroviar, case de expeditie, uzine reparatoare), in care membrii trebuie sa satisfaca cat mai multe din nevoile grupului, se manifesta acum in diverse variante si in sectorul privat din Romania. Principalii actori de pe piata sunt Grupul ROVA Rosiori, UMERVA Ploiesti si REVAMAR Bucuresti-Triaj pe de o parte si Grupul MEVA Drobeta Turnu-Severin si ROMVAG Caracal pe de alta parte, la acestia adaugandu-se REVA Simeria.
- 115.** Referitor la SC ROMVAG SA Caracal, trebuie amintit faptul ca societatea a reprezentat, intr-o perioada de 30 ani, unul dintre cei mai importanti furnizori de material rulant ai tarilor CAER, unde exporta peste 70% din productia sa de vagoane. De asemenea, SC MEVA SA Drobeta Turnu Severin este o societate de traditie in domeniul constructiei de vagoane, activand ca una dintre cele mai mari intreprinderi constructoare de vagoane din Romania de peste 100 de ani.
- 116.** In scopul alinierii la noile conditii de piata, societatile romanesti din domeniu isi reorienteaza treptat activitatea, de la productia de vagoane catre modernizarea si reparatiile acestora, implementand de asemenea noi tehnologii in fluxul de productie. La sfarsitul lunii aprilie 2004, ROMVAG Caracal a fost achizitionata, de la fostul proprietar Karsdorfer, de catre societatea luxemburgheza International Railway Systems, care mai detine controlul in Romania la SC MEVA SA Drobeta Turnu-Severin, societate care activeaza pe aceeasi piata a vagoanelor de marfa. Concentrarea economica inainte-amintita a fost analizata si autorizata de Consiliul Concurentei.
- 117.** La nivelul acestui an se poate estima marimea pietei repararii, modernizarii si transformarii vagoanelor de marfa la cca. 17.000 vagoane. Atat sub aspect cantitativ, cat si sub aspect valoric, piata vagoanelor de marfa a depasit perioada de continua scadere din ultimii ani, scadere datorata reducerii constante a cererii pentru aceste produse si servicii.

118. Datorita gradului mare de standardizare in acest domeniu, intrarea unui potential concurent pe piata relevanta nu presupune alte cheltuieli decat cele deja efectuate pentru a penetra pietele sale initiale. Pe linie comerciala, este de regula suficienta ofertarea directa sau achizitionarea documentelor de participare la licitatii.
119. Cererea, atat pentru vagoane de marfa noi, cat si pentru modernizarea si repararea celor existente este in stationare, atat pe piata interna, cat si la nivel international. Pe termen lung, piata vagoanelor de marfa este de asteptat sa se consolideze, pe masura ce cererea de tehnologii noi cu fiabilitate marita va deveni din ce in ce mai importanta.
120. Pe viitor, se asteapta o crestere a investitiilor in caile ferate dupa o decada de neglijare si investitii insuficiente. Din ce in ce mai mult, piata este dominata de producatori mondiali care au resursele sa penetreze piata feroviara internationala. In trecut, piata feroviara era caracterizata de cai ferate bine finantate, proprietate de stat, care intretineau in mod constant o industrie feroviara nationala in continua dezvoltare. Acest fapt a condus la infiintarea a numeroase capacitati de productie a vagoanelor in multe tari, cu scopul de a sustine caile ferate nationale. Cum investitiile in caile ferate proprietate a statului au scazut abrupt in ultimii 10 ani, multe dintre capacitatile de productie nationale se lupta in prezent sa supravietuiasca.
121. In ceea ce priveste piata masinilor si utilajelor agricole, conform datelor furnizate de MAAP, rezulta ca peste 50% din parcul de tractoare in exploatare depaseste durata normala de functionare. Gradul de concentrare a clientilor este ridicat in zona de sud a tarii si mediu in celelalte zone. Clientii societatii sunt segmentati in grupuri, in functie de suprafata agricola si tipul de sol. Consumatorul tipic pentru suprafete mari este societatea comerciala cu profil agricol, interesata de gama tractoarelor de 45CP, 195CP si de utilajele agricole pentru tractoare de 65CP. Consumatorul tipic pentru suprafete mici este producatorul individual, interesat de utilajele pentru tractoarele de 45CP.
122. Romania are un potential agricol important, detinand o suprafata de 14,8 mil. hectare, din care circa 3,1 mil. hectare irigabile. Prin urmare, fabricarea de tractoare si masini agricole reprezinta o industrie traditionala, agricultura fiind o ramura prioritara a economiei nationale, cu atat mai mult cu cat gradul de inzestrare cu tractoare si masini agricole este semnificativ redus fata de cel existent in tarile UE..
123. In Romania isi desfasoara activitatea circa 35 de firme producatoare de tractoare, masini agricole si piese de schimb, cuprinzand atat firme traditionale specializate, cat si foste sectii de reparatii. O analiza SWOT a acestui sector scoate in evidenta urmatoarele aspecte:

Puncte tari:

- exista firme specializate cu capacitati mari de productie care pot acoperi cca. 90% din cererea pietei interne;
- forta de munca cu calificare ridicata;

- experienta indelungata in proiectarea si fabricarea tractoarelor si masinilor agricole;
- toate societatile importante producatoare de masini agricole sunt privatizate: Mecanica Codlea, Mecanica Piatra Neamt, MAT Craiova, PREMAG Oradea, Grup Romet Buzau si TRACTORUL Brasov;
- sunt create premisele pentru dezvoltarea industriei orizontale pentru componente si dezvoltarea sectorului de servicii prin privatizarea sectiilor de mecanizare specializate in reparatii si reconditionari;

Puncte slabe:

- decalaj tehnologic semnificativ fata de firmele externe cu renume;
- productivitatea muncii scazuta fata de firmele din UE;
- nivel redus de utilizare a capacitatilor de productie, in corelatie cu insuficienta investitiilor din sector precum si cu posibilitatile actuale reduse ale producatorilor agricoli de achizitionare a tractoarelor si masinilor agricole noi;
- In ultima perioada nu au existat intrari semnificative de noi concurenti pe aceasta piata. Costurile estimate pentru intrarea pe piata masinilor si utilajelor agricole a unui concurent semnificativ sunt estimate la cca. 5 milioane euro. Referitor la dezvoltarea cererii, este deosebit de importanta pozitia MAAP cu privire la politica de subventionare a utilajelor agricole, precum si derularea programului SAPARD.
- Oportunitatile de dezvoltare a sectorului sunt evidentiata de accelerarea reformei sectorului agricol, care va determina cresterea suprafetelor agricole prin asocierea proprietarilor si, in consecinta, va necesita cresterea gradului de dotare cu tractoare si alte masini agricole.

124. Referitor la piata utilajului petrolier, piata specifica datorita caracteristicilor sale, se pot afirma urmatoarele:

- Actorii cei mai importanti de pe piata (societatile producatoare din Ploiesti, Campina si Targoviste) s-au privatizat si se afla intr-un proces activ de recastigare a vechilor pietele externe.
- Pentru anii 2004-2005 este prognozata o productie interna de utilaj petrolier la un nivel reprezentand 75% din nivelul anului 1989, conform studiului IPCUP Ploiesti. Dupa 1989, gradul de utilizare a capacitatilor de productie din domeniu s-a mentinut intre limitele 33%-65%.
- Spre exemplificare, in cataloagele de profil, pana in 1990, UPETROM Ploiesti ocupa locul 3 mondial in fabricarea de utilaj petrolier si locul 2 la exportul acestor produse, dupa o firma din Statele Unite. Tranzitia de dupa Revolutie a dus insa la scaderea cererii de utilaj petrolier din partea beneficiarilor autohtoni, coroborata cu revigorarea concurentei de pe piata mondiala.
- La momentul actual, nici o instalatie de foraj noua nu mai lucreaza in Romania, iar beneficiarii de utilaj petrolier, avand in vedere costul ridicat al unei instalatii de foraj, solicita mai degraba subansamble sau instalatii mici, transportabile, atunci cand nu apeleaza la importuri.

- In martie 2001, UPET Targoviste a fost cumparata de cea mai importanta corporatie din domeniul constructiilor de masini din Rusia – OMZ. Activitatile de proiectare, consultanta, marketing si comercializare au fost ulterior externalizate, prin formarea societatii TC UPET SRL.

 - La intern, utilajul petrolier se achizitioneaza in cadrul programelor de investitii ale consumatorilor. Pentru a putea investi in aceste utilaje scumpe, este nevoie de fonduri, de care compania SNP PETROM SA, ce are o pozitie relativa de monopson in cadrul relatiei cu producatorii autohtoni, nu dispune.

 - De asemenea, in prima jumatate a anului 2002 a fost privatizata SC PETROUTILAJ SA Campina, societate cu o experienta recunoscuta de mai bine de 100 ani in repararea utilajelor si echipamentelor destinate sectorului petrolier. Si in acest domeniu conex, activitatea este dependenta in mare masura de SNP PETROM SA, care este cea mai mare companie nationala din Romania.

 - Orice schimbare in pozitia financiara si operationala a SNP PETROM SA afecteaza inclusiv acest domeniu al serviciilor la utilajele si echipamentele petroliere, astfel ca ritmul de crestere a pietei relevante, volumul contractelor, diversificarea produselor depind in cea mai mare parte de programul de investitii si de productie al industriei de petrol.

 - Pentru sfarsitul anului 2004, este asteptata privatizarea societatii UZTEL Ploiesti, singurul actor major de pe aceasta piata ramas neprivatizat. Astfel, la sfarsitul lunii noiembrie, societatea a fost preluata de un consortiu format din compania americana Array Products Co. si Asociatia Salariatilor UZTEL.

 - Potrivit studiului IPCUP Ploiesti, in anul 2005 ramura utilajului petrolier va avea o cifra de faceri de aprox. 6000 miliarde lei, obtinuta cu un capital social consolidat de 1600 miliarde lei.

 - Pe piata utilajului petrolier exista o mare discrepanta intre cererea totala si cea satisfacuta; motivul il reprezinta lipsa fondurilor care sa finanteze cererea si nu marimea ofertei. Aceasta se datoreaza faptului ca parcul de utilaje este invecitat, nu s-au mai facut de mult timp achizitii/modernizari; este necesara innoirea parcului de utilaje si/sau modernizarea acestora, dar nu exista fonduri suficiente.

 - Privatizarile PETROM si Distrigaz, precum si cerintele pe care trebuie sa le respecte Romgaz si alti beneficiari de utilaje, au efecte bine conturate asupra producatorilor romani de utilaje, acestia fiind nevoiti sa-si adapteze oferta de produse si servicii la detaliile specifice ale pietei, asigurand cel mai bun raport pret-calitate pentru beneficiarii lor.

 - In ciuda migrarii specialistilor peste hotare sau in domenii apropiate, forta traditiei romanesti a proiectarii si productiei de utilaj petrolier are resurse certe de relansare.
- 125.** Ca o concluzie, se poate afirma ca, in evolutia sa, piata utilajului petrolier din Romania intruneste caracteristicile unei pieti dinamice si concurentiale.

7. Turismul

- 126.** Dezvoltarea infrastructurii pentru turism in Romania este una din cele mai mari prioritati ale Ministerului Transporturilor, Constructiilor si Turismului. Cel mai mare accent se pune pe introducerea unor sisteme de management mai eficiente, strategii mai bune de preturi si metode de publicitate. In plus, companiile pot avea ocazia sa participe la modernizarea infrastructurilor de care depinde turismul, inclusiv reabilitarea caili ferate, a principalelor aeroporturi si a retelelor de telecomunicatii.

Infrastructura in turism

- 127.** Dupa o perioada marcata de reducerea numarului de turisti straini si romani, precum si a perioadei de sedere a acestora, incepand cu anul 2003, dupa privatizare, turismul romanesc se revigoreaza. Acest aspect se datoreaza investitiilor realizate de catre noii proprietari in activele achizitionate (sporirea gradului de confort, a calitatii serviciilor oferite etc.), precum si ca urmare a construirii de noi spatii de cazare, la standarde ridicate. De asemenea, numarul turistilor, atat straini cat si romani, a inceput sa creasca.
- 128.** Infrastructura de transport nationala este intr-un proces de modernizare, dupa cum urmeaza:
- s-a finalizat o parte din autostrada Bucuresti-Constanta (100 de km);
 - a inceput constructia la autostrada care va lega Bucurestiul de Budapesta prin localitatea Brasov;
 - principalele drumuri nationale au fost aduse la un nivel corespunzator;
 - transportul feroviar pentru persoane intre principalele orase din Romania se realizeaza cu trenuri moderne, cu un grad ridicat de confort;
 - aeroportul Henry Coanda (fost Otopeni) a fost dezvoltat si modernizat;
 - in porturile romanesti au inceput sa acosteze nave cu turisti straini.

Capacitatea si calitatea in prezent

- 129.** Capacitatea de cazare turistica in functiune a structurilor de primire turistica cu functiuni de cazare in anul 2003 a fost de 51.632.300 locuri/zile, mai mare cu 1,7% fata de anul 2002 (50 752 100 locuri /zile). Unitatile de cazare includ hotelurile, motelurile, vilele turistice, cabanele turistice, pensiunile turistice si agro-turistice, campingurile, satele de vacanta, bungalow-urile, taberele de copii, taberele turistice si vasele de calatori. Hotelurile au cea mai mare capacitate de cazare cu 35.552.415 de locuri (68,9%), urmate de taberele pentru copii cu 4.552.530 de locuri (8,8%), vilele turistice cu 2.208.631 de locuri (4,3%) si campingurile cu 2.165.938 de locuri (4,2%).
- 130.** Ca urmare atat a modernizarii structurilor hoteliere existente, cat si datorita constructiei de noi unitati hoteliere, a crescut nivelul calitativ al acestora, astfel incat de la an la an intervin modificari in ceea ce priveste incadrarea pe categorii a unitatilor hoteliere.

131. Agentii economici cu forma de proprietate integral privata au detinut in anul 2003 o capacitate de cazare turistica in functiune de 31.837.900 de locuri - zile, ceea ce reprezinta 61,7% din totalul capacitatii de cazare turistica in functiune, fata de 48,9% in anul 2002. Daca se ia in considerare numarul hotelurilor si capacitatile de cazare, pe litoral, exclusiv Constanta, exista cea mai mare concentrare de unitati de cazare, 41.8%, si aici poate fi cazat cel mai mare numar de persoane, 46.6%. Hotelurile de pe litoral nu sunt deschise decat in lunile de vara.

Destinatii turistice

132. Romania ofera o gama larga de propuneri turistice de interes general sau tematice.

133. Pentru numeroase persoane, vacantele in statiunile de recreere constituie o placuta si luxoasa relaxare. Pentru altii, curele de ape minerale, mofetele (surse naturale de dioxid de carbon) precum si baile de noroi constituie componentele unui tratament complex al diverselor afectiuni.

134. Astfel, pentru recreere si relaxare se poate opta pentru petrecerea timpului liber atat la hoteluri situate pe litoralul Marii Negre, cat si in masivele muntoase din Romania sau in Delta Dunarii, Romania avand o capacitate de cazare turistica foarte mare si diversificata.

135. Alaturi de turismul de recreere si relaxare, in Romania se poate practica turismul balnear. Romania are circa 160 de statiuni balneare - unele de talie europeana, altele de interes local - atat pe coasta Marii Negre cat si pe malurile lacurilor sau in munti, dintre care unele au fost fondate de catre vechii romani. In cadrul acestor statiuni curele naturale sunt completate de tehnici precum: fizioterapie, acupunctura, electroterapie, aromoterapie si medicamente speciale.

136. Din totalul de 3000 de izvoare de apa minerala si termala din Europa, o treime sunt localizate in Romania.

137. Prin statiunea Baile Herculane - s-au implinit 1850 de ani de la prima atestare documentara a asezarii - Romania poate fi considerata o tara fondatoare a turismului balnear.

138. De asemenea, Romania si-a castigat si faima de tara a „tineretii fara batranete”, gratie terapiei si produselor medicale concepute de savanta Ana Aslan.

139. Alaturi de Baile Herculane, principalele statiuni balneare din Romania sunt Baile Felix, Covasna, Sovata, Baile Tusnad, Vatra Dornei, Slanic Moldova, Mangalia, Eforie Nord, Govora, Baile Olanesti si Calimanesti-Caciulata.

140. Alte forme de turism care se pot practica in Romania sunt:

Turismul rural:

Acesta a cunoscut o dezvoltare deosebita in ultimii ani in Romania. Turismul rural a fost practicat si inainte de 1990, inasa in clandestinitate. In prezent sunt peste 2000 de gospodarii taranesti care asteapta turisti.

Turismul cultural:

In Romania pot fi vizitate obiective turistice legate de numele numeroaselor personalitati ale tarii din diferite domenii de activitate (muzica, arhitectura, literatura, istorie, filosofie, medicina, stiinta si tehnica etc.).

Turismul religios:

Principalele destinatii religioase din Romania sunt un rezultat al asocierii unor locuri de cult cu celebrarile religioase de interes national. In acest sens, trebuie urmarite: mormintele sfinte ca locuri de pelerinaj (monumente de cult care adapostesc ramasitele pamantesti ale unor sfinti - mormantul Sfantei Paraschiva la Iasi - sau martiri), sanctuarele religioase (au importanta turistica majora datorita particularitatilor lor istorico-culturale si care pot fi insotite de alte valori culturale sau de peisaj si festivitati crestine; ex. Sanctuarul dacic de la Sarmisegetusa Dacica din Muntii Orastiei), bunuri cultural-religioase (monumente arhitectonice si artistice care sunt considerate mari atractii turistice; ex. manastirile din Bucovina, Oltenia sau Moldova, bisericile fortificate din Transilvania, catedralele catolice), destinatii religioase (locuri unde au loc manifestari religioase), circuite de vizitare a unor importante lacase de cult, tabere religioase pentru tineret.

Turismul etnografic:

Mesterii populari din Romania, fie ca lucreaza lemn (icoane, linguri de lemn sau alte vase) sau ceramica, fie ca incondeiaza oua sau picteaza icoane pe sticla, ca impodobesc costume populare cu podoabe pregatite chiar de ei sau impletesc in nuiele si papura, au reusit sa devina cunoscuti in toate colturile lumii prin valoarea lucrarilor lor, prezentandu-le atat in cadrul targurilor traditionale din Romania, cat si peste hotare.

Gastronomie si vinuri traditionale:

Romania este una dintre principalele tari viticole ale lumii. Se pot vizita muzee (Muzeul viei si vinului, Minis, judetul Arad; Muzeul Viticulturii si Pomiculturii din Romania, Golesti, judetul Arges; Muzeul Viticol din Odovesti, judetul Vrancea), sau se pot vizita podgoriile din Romania, unde au loc degustari din principalele soiuri de vinuri (Grasa de Cotnari, Busuioaca de Bohotin, Zghihara de Husi, Cramposia, Braghina, Tamaioasa romaneasca, Galbena de Odobesti, Plavaia, Caberne Sauvignon, Merlot, Riesling italian, Chardonnay).

Turismul activ:

Romania poate fi vizitata pentru efectuarea a nenumarate activitati, precum: plimbari cu trenulețul (cu ecartament ingust, care permite vizitarea a diferite zone turistice de mare atractivitate), vanatoare si pescuit, alpinism, excursii in diferite zone ale tarii, pesteri, zbor cu parapanta, schi etc.

Privatizare

- 141.** Un obiectiv important al Guvernului Romaniei a fost privatizarea capacitatilor turistice de stat. Programul de privatizare formulat de Ministerul Turismului a inclus un capitol care prevedea ca toti cei care au achizitionat unitati de stat sa trimita urgent planuri de investitii orientate spre reabilitarea turismului. Procesul de privatizare a fost incheiat la ora actuala.

Operatorii turistici international pe piata romaneasca

- 142.** Acestia sunt :
- Eximtur - TUI - destinatii: Mamaia, Eforie si Mangalia la Marea Neagra si statiuni balneoclimaterice;
 - Marshal Toursim - TUI, Celebrity Cruises si Royal Caribbean –destinatii: in principal pe litoral: Mamaia, Neptun

Companii care efectueaza zboruri charter spre Romania

- 143.** Acestea sunt:
- Compania de charter scandinava Fritisdresor, divizie a grupului german TUI si Apollo, vor include litoralul romaneasc al Marii Negre (statiunile Mamaia si Neptun) pe lista de destinatii, incepand cu vara anului 2004.
 - Suedia: Fritisdresor, My Travel si Apollo
 - Danemarca: Bravo Tours si Apollo
 - Norvegia: Reiselederen
 - Finlanda: Aurinkomatkat
 - Marea Britanie: My Travel
- 144.** Ca urmare a finalizarii procesului de privatizare in turism si a iesirii statului de pe aceasta piata s-au creat conditiile unui mediu concurential normal. Schimbarea formei de control prin procesul de privatizare a fost supusa controlului Consiliului Concurentei, ca urmare a notificarilor realizate de catre agentii economici care au preluat controlul asupra activelor. Prin privatizare nici o societate comerciala nu a dobandit pozitie dominanta pe aceasta piata.

8. Servicii bancare

- 145.** In timp ce eficienta si profitabilitatea bancilor romanesti au suferit foarte mult in anii 90, piata a evoluat in ultimul timp datorita stabilizarii mediului macroeconomic si (incet, dar stabil) progresului inregistrat in restructurarea si privatizarea sectorului bancar.
- 146.** Impactul principal al masurilor de consolidare a fost reducerea drastica a ponderii imprumuturilor ne-performante in totalul imprumuturilor, de la 35,4 % in 1999 la 1,1 % in 2002. Pentru a se obtine o evaluare mai eficienta a creditelor si trierea imprumuturilor neperformante, Banca Nationala a Romaniei (BNR) a

infiintat in 2000 Oficiul de Informatii privind Creditele de la care se pot obtine informatii despre potentialii clienti sau rata de returnare a imprumutului.

Accesul pe piata

147. Orice banca infiintata in Romania trebuie sa aiba un capital minim de 320 mld. lei (aprox. 8,5 milioane EUR), care va fi in mod gradat crescuta la 370 mld. lei (aprox. 9,2 milioane EUR) pana la data de 1 Mai 2004. Standardul UE este de 5 milioane lei. Potrivit recomandarilor Comitetului de la Basel privind Supravegherea Bancara, bancile romanesti trebuie sa aiba o rata a solvabilitatii de 12 %, care este mai mare decat cea de 8 % recomandata de Banca Internationala de Decontare (BIS).

Autoritatea de reglementare

148. Reglementarea si supravegherea activitatii bancare este responsabilitatea BNR. Cadrul legal este reprezentat de Legea Bancara din 1998, care intruneste standardele UE si recomandarile Comitetului de la Basel.

149. Pentru a se permite o supraveghere mai stricta a activitatii bancilor, in ultimii ani BNR a luat urmatoarele masuri:

- Organizarea unei supravegheri bancare mai eficiente prin crearea a 2 divizii ((i) divizia de supraveghere bancara si (ii) divizia pentru reglementare bancara si licentiere) in cadrul BNR, ambele avand domenii clare de responsabilitate
- Compatibilizarea standarelor contabile cu Sistemele Internationale de Contabilitate
- Implementarea unei rate standardizate si sistemului (CAMEL), precum si actualizarea si adaptarea acestuia la sistemul din sectorul bancar romanesc.
- Introducerea cooperarii stranse cu autoritatile din domeniul asigurarilor si cu bursa de valori; Cu o pondere a activului agregat de circa 33 % in PIB in anul 2003, sectorul bancar a continuat sa detina rolul de lider al pietei financiare, gradul de dezvoltare atins plasandu-l intr-o pozitie dominanta in raport cu celelalte segmente (sectorul pietei de capital si cel al asigurarilor). Implicatiile pozitiei dominante, coroborate cu diversificarea sectorului finaciar, cu cresterea volumului pietei si cu cerintele decurgand din integrarea in piata globala, au sporit considerabil responsabilitatile BNR ca autoritate de reglementare. In acest sens s-au intensificat eforturile de imbunatatire a colaborarii dintre autoritatile de supraveghere a pietei financiare. Oficializarea cooperarii cu celelalte doua autoritati de supraveghere, CNVM si CSAs-a realizat prin semnarea unui protocol in aprilie 2002;
- Extinderea atributiilor Fondului de Garantare a Depozitelor in Sistemul Bancar in procedurile de insolvabilitate
- Eficientizarea auditului.

Structura pietei

150. Sectorul bancar din Romania cuprinde in prezent 38 de banci, (la care se adauga si reseaua cooperatista de credit Creditcoop), din care 9 banci cu capital integral sau majoritar autohton, 21 cu capital integral sau majoritar strain si 8 sucursale ale bancilor straine.

151. Cea mai importanta banca, luand in calcul totalul activelor, este BCR, detinand o cota de piata de 31,4 %. La mare distanta, pe locul doi se afla BRD cu 13,6% si CEC cu 7,7 %. La sfarsitul anului 2003, cele mai mari 5 banci detineau 61,7 % din totalul activelor, 56,8 % din totalul creditelor si 62,6 % din totalul depozitelor, iar primele 10 banci putin sub 82,6 %. Nivelul concentrarii este destul de ridicat.

Tabelul 2. Banci care opereaza in Romania, in functie de actionariat

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Banci comerciale din care:	24	31	33	36	34	33	33	31	30
Cu capital de stat in intregime sau majoritar, din care :	7	7	7	7	4	4	3	3	3
-capital de stat in intregime	1	1	1	1	1	1	1	1	1
-capital majoritar	6	6	6	6	3	3	2	2	2
Cu capital privat in intregime sau majoritar, din care:	17	24	26	29	30	29	30	28	27
-capital privat intern	9	14	13	13	11	8	6	4	6
-capital privat extern	8	10	13	16	19	21	24	24	21
Sucursale ale bancilor straine	7	9	10	9	7	8	8	8	8
TOTAL	31	40	43	45	41	41	41	39	38

In cadrul sectorului sectorului privat, capitalul strain a continuat sa fie preponderent, atingand 58,2 % din activul bilantier agregat la sfarsitul anului 2003.

Schimbarea componentei actionariatului in cazul Bancii Daewoo si Libra Bank, prin achizitionarea pachetului de actiuni apartinand unor investitori straini (56,2 % si, respectiv 64,8%) de catre persoane juridice romane, a contribuit la majorarea cotei de piata detinute de sectorul privat autohton.

Prezenta semnificativa a sectorului privat s-a resimtit si la nivelul capitalizarii sistemului bancar. Ponderea acestui segment in totalul capitalului agregat a ajuns la 74,3 %, ca urmare a actiunilor intreprinse de bancile straine in vederea consolidarii pozitiei lor pe piata bancara romaneasca.

152. O trasatura speciala a sistemului financiar romanesc este existenta asa numitelor “banci populare”, ce detin aprox. 2 % din totalul activelor bancare. Acestea sunt mici cooperative de credit a caror infiintare a fost posibila prin intermediul Legii privind Cooperativele de Credit 1996.

153. Colapsul celei mai mari banci populare a fortat in cele din urma BNR sa ia masuri pentru asigurarea unei supervizari adecvate a acestor institutii, culminand la sfarsitul anului 2000 prin emiterea unui nou cadru legal. Ca rezultat, bancile populare trebuie sa fie inregistrate la BNR. Ulterior, acestea au doua optiuni: daca indeplinesc toate cerintele pentru infiintare (ex: capital adecvat), pot ori sa continue sa functioneze ca o banca comerciala, ori sa se alature unei retele de cel putin 100 de banci populare conduse de o institutie centrala. Pana acum, doar o singura retea denumita Creditcoop, cuprinzand 565 de banci populare, a primit licenta de operare. Pentru intarirea capitalului de baza a acestor retele, capitalul minim solicitat va fi gradual crescut pana la standardul UE de 5 milioane pana la 1 ianuarie 2006.

Privatizarea

154. Importanta bancilor straine, care pot obtine o pozitie sigura pe piata bancara din Romania, prin infiintarea de filiale conform legii romanesti, infiintarea de sucursale sau prin cumpararea de banci detinute de Stat in urma privatizarii, a crescut rapid in ultimii ani.

155. Procesul de privatizare a fost demarat prin vanzarea a 51 % din actiunile BRD catre Société Générale din Franta in 1999. In acelasi an, GE Capital si BPI au achizitionat impreuna 45 % din actiunile Banc Post. In aprilie 2001 a avut loc privatizarea Bancii Agricole prin vanzarea catre Raiffeisen Zentralbank si achizitionarea a 81% din actiunile Bancii Romanesti de catre Egnatia si Banca Nationala a Greciei. In septembrie 2003 Banca Nationala a Greciei a achizitionat 81,65% din actiunile Bancii Romanesti, iar in iunie 2003, EFG Eurobank Ergasias din Grecia a devenit actionar majoritar la Banc Post, prin achizitionarea a 17 % din actiunile detinute de BPI.

156. Privatizarea celei mai mari banci comerciale din Romania, BCR, va intari in continuare pozitia bancilor straine pe piata. Dupa doua incercari nereusite de a privatiza banca, o prima tranzactie a fost incheiata la inceputul lunii octombrie 2003 si a vizat 25 % din actiuni, vandute catre BERD si Corporatia Financiara

Internationala pentru 220 milioane \$. Obiectivul Guvernului este de a vinde cel puțin 51 % din acțiunile BCR către un investitor strategic până la sfârșitul anului 2006. În afara de BCR, alte două bănci sunt încă deținute de stat: CEC și Eximbank.

Servicii bancare adresate persoanelor fizice¹⁹

- 157.** Cele mai multe bănci din România s-au axat în ultima perioadă pe serviciile adresate persoanelor fizice, în special creditelor de consum și creditelor ipotecare. Banca Centrală a emis o serie de reguli care au tendința să limiteze creșterea în acest domeniu, provocând reacții adverse. O asemenea decizie s-a bazat pe faptul că creșterea creditului de consum în 2003 a fost prea rapidă, la 50% în termeni reali. În consecință, Banca Centrală a considerat că, dacă nu intervine, situația ar putea conduce la efecte negative, din cauza creditelor ne-performante. Creditul acordat populației a constituit segmentul cel mai dinamic, ritmul său de creștere plasându-se mult peste cel înregistrat în sectorul corporativ (214,6 % în termeni reali comparativ cu 24,6%).
- 158.** BCR are o poziție de lider pe piața serviciilor bancare pentru persoane fizice cu peste 700 ATM-uri și peste 1,3 milioane carduri activate. Banca a început să joace un rol important în sectorul creditelor de consum, utilizând rate scăzute pentru a atrage lanțuri de desfacere care doresc să ofere consumatorilor capacitatea de a se împrumuta pentru a achiziționa o gamă largă de produse. S-a dezvoltat o relație strânsă cu rețeaua de distribuție de produse electronice Altex.
- 159.** Alte bănci, în special BRD (deținută de Societate Generale) și Raiffeisen, au început să acorde resurse importante pentru piața creditelor de consum pentru persoane fizice. BRD încearcă să folosească relațiile sale tradiționale cu alți investitori francezi, în special cu Grupul de hipermarket-uri Carrefour și Renault (care se bucură de o putere de pătrundere pe piața prin intermediul recentei achiziționări a fabricii Dacia). Pe de altă parte, Raiffeisen are legături strânse cu rețeaua de distribuție de produse electronice DOMO.
- 160.** Banca Tiriac își consolidează poziția pe această piață prin dezvoltarea companiei cu oameni de afaceri având poziția de lideri în vânzarea cu amanunțul.
- 161.** Banca Tiriac își creează drum pe această piață prin intermediul relațiilor cu anumiți lideri români în vânzarea cu amanunțul. Afacerile d-lui Tiriac - compania la nivel național cash-and-carry Metro, împreună cu pachetul de acțiuni deținut la

¹⁹ Următoarele bănci oferă în România servicii pentru persoane fizice: BCR, Raiffeisen Bank, Banca pentru Mica Industrie, Banca Română pentru Dezvoltare (BRD), Banca Comercială "Ion Tiriac", Banc Post, Eurom Bank, Banca de Export-Import a României (EXIMBANK), Finansbank (România), Banca Românească, Alpha Bank România, Banca Transilvania, Banca de Credit și Dezvoltare ROMEXTERRA, ABN AMRO Bank (România), Piraeus Bank România, Citibank România, Banca Română pentru Relansare Economică LIBRA BANK, Commercial Bank of Greece (România), Banca Daewoo (România), HVB Bank România, Romanian International Bank, Egnatia Bank (România), Casa de Economii și Consumatori (CEC), Banca Comercială Carpatică, Volksbank România, Banca de Microfinanțare MIRO, Banque Franco – Roumaine (Bucharest Branch), ING Bank NV (Bucharest Branch), Banca Italo - Romena SpA (Bucharest Branch), Unicredit Romania.

dealer-ul de automobile Daimler-Chrysler – ofera bancii acestuia posibilitatea unor castiguri viitoare.

Servicii financiare pentru companii²⁰

162. Procentul din PIB obtinut ca urmare a imprumuturilor solicitate de companii este destul scazut in Romania, insumand doar 10,9 % la sfarsitul anului 2003.

163. BCR este lider-ul de piata si in acest sector, luand in considerare faptul ca o mare parte din cota sa de piata se datoreaza puternicei divizii pentru servicii bancare oferite sectorului privat si legaturilor durabile cu sectul industrial din Romania.

Servicii de investitii²¹

164. In ultimul an, BCR a devenit de asemenea lider pe piata serviciilor de investitii, acoperind intreaga gama de servicii financiare. La 31 decembrie 2002, BCR detinea actiuni la 28 de companii. Investitiile pe piata nationala au reprezentat interesul bancii in capitalul a 21 de companii comerciale, financiare si non-financiare. BCR a investit in 6 bancile straine: Anglo-Romanian Bank Ltd., London, Banque Franco-Roumaine S.A Paris, Frankfurt Bucharest Bank AG Frankfurt/Main, BCR Kishinew, MISR Romanian Bank SAE, Cairo si Banca Italo-Romana Spa Milan.

165. Avand o bogata experienta in finantarea proiectelor de investitii, BRD s-a situat dupa 1990 printre institutiile financiare care au contribuit decisiv la formarea pietei de capital din România. Experienta dobindita prin participarea la primele oferte publice de vanzare de actiuni din anii 1992-1996 a fost valorificata prin infiintarea BRD Securities, societate de servicii de investitii financiare autorizata de CNVM sa desfasoare toate tipurile de tranzactii cu valori mobiliare prevazute de lege, precum si prin dezvoltarea unor servicii specializate. La randul sau, Société Générale a fost implicata in activitatile de investment banking din Romania prin serviciile de management de active, brokeraj si consultanta in achizitii.

²⁰ Urmatoarele banci ofera in Romania servicii pentru companii: Banca Comerciala Romana, Raiffeisen Bank, Banca pentru Mica Industrie, Banca Româna pentru Dezvoltare (BRD), Banca Comerciala "Ion Tiriac", Banc Post, Eurom Bank, Banca de Export-Import a României (EXIMBANK), Finansbank (România), Banca Româneasca, Alpha Bank România, Banca Transilvania, Banca de Credit si Dezvoltare ROMEXTERRA, ABN AMRO Bank (România), Citibank România, Banca Româna pentru Relansare Economica LIBRA BANK, Commercial Bank of Greece (România), Banca Daewoo (România), UniCredit România, HVB Bank România, Romanian International Bank, Egnatia Bank (România), Casa de Economii si Consemnatiuni (CEC), Banca Comerciala Carpatica, Volksbank România, Banque Franco – Roumaine (Bucharest Branch), ING Bank NV (Bucharest Branch), Banca Italo - Romena SpA (Bucharest Branch).

²¹ Urmatoarele banci asigura servicii de investitii in Romania: Banca Comerciala Romana, Raiffeisen Bank, Banca Româna pentru Dezvoltare (BRD), Banc Post, Banca de Export-Import a României (EXIMBANK), Alpha Bank România, Banca Transilvania, ABN AMRO Bank (România), Citibank România, Banca Româna pentru Relansare Economica LIBRA BANK, UniCredit România, HVB Bank România, Banca Comerciala Carpatica, Banque Franco – Roumaine (Bucharest Branch), ING Bank NV (Bucharest Branch), GarantiBank International N.V. (Bucharest Branch)

166. Raiffeisen Capital & Investment S.A. a dovedid ca este un actor active pe piata de capital din Romania, dobandind o considerabila experienta ca urmare a participarii in tranzactii importante si complexe, cum sunt privatizarea CS Sidex SA in 2001 si privatizarea SC Petrotub SA Roman si CS Siderurgica Hunedoara in 2003.

167. Aspecte relevante din punct de vedere al concurentei in sectorul bancar sunt:

- a. **Carteluri:** intelegerile dintre banci sunt destul de frecvente in UE. In particular, CE a condamnat bancile pentru intelegerile privind cursul de schimb al monedei;²² depozitele si ratele de imprumut;²³ precum si termenii si conditiile de acordare a Eurocec-urilor.²⁴ Recent, CE a deschis o investigatie impotriva mai multor banci care s-au inteles asupra termenilor de emitere a cardurilor bancare.²⁵
- b. **B2B exchanges:** Bancile concurente pot stabili un sistem de schimb electronic Business-to-Business pentru a vinde produsele lor altor banci (de exemplu, Volbroker.com a fost infiintata de cele mai importante 6 banci care activeaza pe piata de schimb a titlurilor options). Accesul la acest tip de schimb este acordat altor banci in conditii nediscriminatorii.
- c. **Refuzul de a incheia o afacere:** in anumite situatii, bancile nu pot discrimina sau refuza sa presteze servicii altor banci fara a incalca regulile de concurenta.²⁶

²² CE a sanctionat 5 banci germane cu o amenda de 100.8 milion Euro pentru fixarea preturilor la schimbul valutelor din zona euro. Printr-o clara incalcare a regulilor europene antitrust, in 1997, bancile s-au inteles sa practice un commission minim de 3% la schimbul bancnotelor din zona euro pentru a compensa abolirea acestora in 1999, cand euro a fost lansat (Vezi IP/01/1796).

²³ CE a sanctionat 8 banci austriece cu o amenda de 124.26 milioane € pentru participarea acestora intr-un cartel de fixare a preturilor care a acoperit intregul teritoriu austriac, avand ca scop fixarea comisioanelor la depozite, imprumuturi si alte rate in detrimentul companiilor si consumatorilor din Austria. Cartelul a inceput inainte de aderarea Austriei la SEE in 1994. Dar in acest caz, CE a amendat aceste banci incepand cu data aderarii (1995) pana in iunie 1998, cand a efectuat inspectii inopinate la sediile bancilor pentru a pune capat cartelului respective. (Vezi IP/02/844).

²⁴ CE a sanctionat cu o amenda de 5 milioane ECU Grupul Cardurilor Bancare "CB", care reprezinta toate bancile franceze care sunt membre ale sistemului Eurocheque, si cu o amenda de 1 milion ECU pe Eurocheque International. Aceste amenzi au fost aplicate din cauza intelegerii dintre bancile franceze si alte parti membre ale sistemului Eurocheque, care a afectat institutiile financiare din Franta. Intelegerea a fost incheiata la Helsinki in 1983. Potrivit acesteia bancile franceze aplicau persoanelor fizice acelasi commission pentru incasarea Eurocecurilor straine. Intelegerea a fost aplicata pentru aprox. 1 milion de Eurocecuri pe an (Vezi IP/02/844).

²⁵ CE a transmis "o obiectiune" catre 9 banci importante si catre Grupul Cardurilor Bancare "CB". Obiectiunea se referee la intelegerea secreta privind plata prin carduri, prin care 9 banci, cu ajutorul Grupul Cardurilor Bancare "CB" isi imparteau piata pentru emiterea cardurilor CB in Franta, care avea ca scop restrictionarea Concurentei pentru noii intrati. Potrivit parerilor CE, intelegerea a limitat sever scaderea preturilor cardurilor CB si inovatia tehnica. (Vezi IP/04/876).

²⁶ CE a descoperit ca Clearstream Banking AG si compania mama Clearstream International SA ("Clearstream") au incalcat regulile de concurenta prin refuzul de a furniza servicii de cliring si decontare a titlurilor si prin aplicarea de preturi discriminatorii. Investigatia a aratat ca Clearstream a refuzat sa furnizeze catre Euroclear Bank SA ("Euroclear Bank") anumite servicii de cliring si decontare si a aplicat preturi discriminatorii in detrimentul clientilor sai (Vezi IP/04/705).

- d. **RIA**: In anumite situatii Statele Membre au intrus un nou cadru de reglementare pentru serviciile bancare care afecteaza serios concurenta bancilor straine.²⁷

9. Asigurari

- 168.** Veniturile obtinute de companiile de asigurari in anul 2003 sunt estimate la 600 milioane Euro, reprezentind o crestere de peste 40% fata de 2002. In ciuda acestui fapt, piata romaneasca a asigurarilor este inca relativ mica in comparatie cu pietele asemanatoare, fiind putin peste 1% din PIB. Totusi, exista un potential de crestere, dupa cum arata institutul german de cercetare a pietei GFK: unul din 10 romani are polita de asigurare, iar unul din patru romani are polita de asigurare pe proprietate.
- 169.** Raportul de Tara 2003 pentru Romania subliniaza cateva declinuri in acest sector. Acesta sustine ca legislatia relevanta nu este destul de precisa iar implementarea prevederilor si deciziilor Comisiei de Supraveghere a Asigurarilor este de multe ori inconsistenta. Raportul sustine ca Romania trebuie sa mai faca eforturi pentru armonizarea legislatiei in domeniul asigurarilor cu *acquis-ul communautaire*. **Adaptarea legislatiei primare in spiritul normativelor UE a continuat prin adoptarea Legii nr. 76/2003 care modifica Legea nr. 32/2000 privind societatile de asigurare si supravegherea asigurarilor. Aceasta lege este deosebit de importanta, intrucat sporeste atributiile autoritatii de supraveghere si defineste, in concordanta cu legislatia comunitara, anumite notiuni specifice asigurarilor. A fost adoptata, de asemenea Legea nr. 172/2004 care modifica Legea nr. 136/1995 privind asigurarile si reasigurarile din Romania. Aceasta transpune exact prevederile directivelor UE in domeniul asigurarilor: este desfiintata astfel obligatia persoanelor fizice si juridice romane de a incheia contracte de asigurare in exclusivitate cu societatile de asigurare stabilite in Romania. Prin aceasta este deschisa, practic, libertatea asiguratorilor romani de a incheia contracte de asigurare cu asiguratorii straini, precum si libertatea acestora din urma de a presta servicii de asigurare catre persoane fizice si juridice romane; medierea in asigurari, libertatea intermediarilor de a presta servicii; limitarea asiguratorilor la practicarea unei singure categorii de asigurari, respectiv de viata sau generale. Din punctul de vedere al asiguratilor, preluarea acestor prevederi va avea efecte benefice prin intensificarea concurentei, ceea ce va determina competitorii sa diversifice oferta de produse si servicii si sa ridice nivelul calitatii acestora, va avea loc, de asemenea, o crestere a rolului intermediarilor de asigurari, in special al brokerilor de asigurare care actioneaza in numele asiguratilor.**

²⁷ CE a decis sa emita o cerere oficiala Italiei pentru amendarea Legii privind specula. Aceasta lege, potrivit modificarilor din decembrie 2000 stabileste ca ratele dobanzilor pentru imprumuturile pe termen lung nu pot fi mai mari decat media dividendelor obligatiunilor de stat pe perioada 1996-2000. CE sprijina obiectivul legii italiene de a bloca ratele exorbitante ale dobanzilor dar considera aceste masuri a fi disproportionale cu acest obiectiv si ca influenteaza bancile din celelalte State Membre sau nu ofera serviciile lor in Italia (Vezi IP/03/118).

Privatizarea – actorii de pe piata

170. Dupa 1990, schimbarile legislative au determinat inlaturarea monopolului de stat, infiintarea a numeroase companii de asigurari si crearea unui mediu concurential pe aceasta piata. In particular, dupa intrarea in vigoare a Legii 58/1991, 30% din capitalul companiilor de asigurari a fost privatizat.

1. Companiile de asigurari

171. In 1991 Asigurarea Romaneasca S.A. (ASIROM), Astra S.A. si Carom S.A au fost infiintate cu 100% capital de stat. Aceste companii au preluat activul si pasivul de la fosta Administratia Asigurarilor de Stat.

- ASIROM a preluat activul si pasivul aferente urmatoarele tipuri de asigurari: asigurare de viata, asigurarea obligatorie, asigurare facultativa pentru autovehicule si altele. De asemenea, Asigurarea Romaneasca S.A. a preluat de la ADAS activele corporale care au fost incluse in capitalul social.

- Astra S.A. a preluat activul si pasivul aferente companiilor cu capital mixt straine si roman (de exemplu ADAS joint-venture) si toate operatiunile de asigurare-reasigurare dintre ADAS si companiile straine.

- Carom S.A. a preluat activitatea referitoare la compensarea pierderilor si la plata asigurarilor pentru pierderile in Romania, atunci cand responsabilitatea era a celor asigurati la o companie straina.

172. In septembrie 1990, a fost infiintata prima companie cu capital integral privat din Romania, S.C. Unita S.A., cu sediul in Timisoara. Unita S.A. si-a inceput activitatea in ianuarie 1991 prin oferirea unor asigurari de viata mixte cu acumulare de capital. In 2000, pachetul majoritar de actiuni a fost cumparat de Wiener Staedtische din Austria, iar in prezent, portofoliul companiei cuprinde toate tipurile de asigurari.

173. Alte companii de asigurari cu capital privat, roman sau strain, au fost infiintate (luand in considerare faptul ca legea nu permitea infiintarea unei companii de asigurari cu capital strain integral), majoritatea acestora avand sediul in Bucuresti.

- In 1992 s-au infiintat companiile Agras, Asigurare Reasigurare Ardaf, Roumanie Assurance International. In anul 2002 Agras devine membra a Austrian Insurance Group Wiener Stadtische, care a achizitionat, prin intermediul Unita, pachetul majoritar de actiuni.

- In 1993 s-au infiintat companiile Asigurarea Anglo-Romana and Generali Asigurari.

- In 1994 au fost infiintate alte companii: Asitrans, Asigurari Ion Tiriac (ASIT) (care in 2000 a devenit Allianz Tiriac Asigurari deoarece compania Allianz din Germania a devenit actionar majoritar), Interamerican Romania Asigurari, SAR Transilvania.

- In 1995 au fost infiintate companiile Asigurarea Populara Romana (denumita din 2001 Asigurare-Reasigurare AGI Romania deoarece compania de asigurari AGI din Germania a achizitionat pachetul majoritar, iar din anul 2004 societatea a fost

achizitionata de grupul Omniasig), Omniasig (aceasta companie a cumparat compania de asigurari Monragon infiintata in 1992), Sara-Asig (care in 1996 a devenit Sara Merkur prin achizitionarea pachetului majoritar de catre Merkur Versicherung din Austria).

- In 1996 au fost infiintate companiile Asiban Societate de Asigurare si Reasigurare, Atlassib Societate de Asigurari).

- In 1997 a fost infiintata Nederlanden Life Insurance. Aceasta companie si-a schimbat denumirea in 2000 in ING Nederlanden Life Insurance.

- In 1998 a fost infiintata Omniasig Asigurari de Viata.

- In 1999 a fost infiintata Commercial Union Asigurari de Viata, (care in 2002 a devenit AVIVA Asigurari de Viata).

2. Companii de brokeraj

174. Dupa 1990, au fost infiintate in Romania multe companii de intermediare activand pe piata asigurarilor (aproximativ 200 companii in 2003) ca agenti sau brokeri. Cuvantul "broker" a fost introdus prin Legea nr. 32/2000 privind societatile de asigurare si supravegherea asigurarilor. La inceputul anului 2002, 105 companii de intermediere in asigurari au primit licenta de functionare, unele dintre ele fiind importante, cum ar fi: Marsh, Aon, Gras Savoye, etc.

175. Prin OUG nr. 1356/1990 a fost infiintata Banca de Export-Import a Romaniei S.A.(EXIMBANK), detinuta in totalitate de stat. Aceasta banca si-a inceput activitatea in aprilie 1992. Prin departamentul de credite si asigurari, EXIMBANK acorda asigurari pentru credite la export si asigurari impotriva riscului de neplata.

Scurta prezentare a principalelor companii de asigurari

176. In termeni generali, Asiom, fostul gigant detinut in intregime de stat, a declarat venituri in valoare de 147 milioane Euro in 2003 – reprezentand 20% din castigul pe anul 2002. Veniturile obtinute din asigurarile generale au fost aproximativ 76% in 2003.

177. Compania Allianz, urmata de compania Asiom, generand venituri in valoare de 134 milioane Euro, in aceeasi perioada. Din acestea, aproximativ 90 milioane Euro au reprezentat polite de asigurari auto – mai mult de o treime din 2002. Allianz Tiriace este lider de piata, cu o cota de piata de aprox 25% in 2003.

178. Alt actor important in acest sector este Omniasig, al carui principal actionar este un grup financiar din Israel – TBI Holding Financial Services Group NV. Rezultatele acestuia la sfarsitul anului 2003 se concretizeaza in 47 milioane Euro - prime brute colectate si 1,5 milioane Euro - profituri nete.

179. Avand ca obiectiv diversificarea pe viitor a pietei, 5 companii de asigurari au primit aprobarea pentru includerea in portofoliul lor a asigurarilor de sanatate. Interamerican, o companie elena de asigurari este deja prezenta in Romania si intentioneaza sa se axeze pe acest segment, dezvoltandu-si in acelasi timp un sistem privat de facilitati privind asigurarile de sanatate. In Romania, , asemenea companii au o cerere mare pentru produsele si serviciile pe care le ofera.

- 180.** ING Nederlanden este lider pe segmentul asigurarilor de viata, detinand 45 % din piata. AIG Life a inregistrat in 2003 o crestere in prime de peste 40%, in valoare de aproximativ 15 milioane Euro, ajungand la o cota de piata de aproximativ 9 %, in urma companiei Asirom care detinea 10,29 %.

Accesul pe piata

- 181.** In 1991, a intrat in vigoare Legea nr. 47/1991 privind infiintarea, organizarea si functionarea companiilor private din domeniul asigurarilor. Potrivit acestei legi, activitatea de asigurare este desfasurata de companii de asigurari, asigurari-reasigurari si de asemenea de companii de intermediere in asigurari (agentii intermediare). Potrivit acestei legi, companiile de asigurari existente deja au fost obligate sa se reorganizeze ca societati pe actiuni sau societati cu raspundere limitata.
- 182.** Capitalul minim pentru infiintarea unei companii de asigurari este intre 7 miliarde lei si 24 miliarde lei (175 mii euro, respectiv 600 mii euro), functie de categoriile de asigurare practicate. Operatiunile de asigurare/reasigurare efectuate de companiile care detin licente sunt exceptate de la plata TVA.

Autoritatea de reglementare

- 183.** Comisia de Supraveghere a Asigurarilor a fost infiintata prin Legea 32/2000. CSA este o organizatie autonoma, finantata de catre companiile de asigurari, avand ca obiectiv reglementarea, controlul si supravegherea pietei asigurarilor. CSA este condusa de un consiliu format din 5 membri (un presedinte, un vicepresedinte si 3 membri), numiti la propunerea Comisiilor de Buget, Finante si Banci din cadrul Camerei Deputatilor si Senatului. Presedintele este numit pe 5 ani, vicepresedintele pe 4 ani iar membrii pe 3, 2 si respectiv 1 an.

Asociatii profesionale

- 184.** Asociatia Nationala a Companiilor de Asigurari-Reasigurari din Romania (UNRAR), este o organizatie profesionala, non-guvernamentala, apolitica, independenta si non-lucrative, infiintata in 1994 pentru a colabora si coopera cu asociatii profesionale similare nationale si internationale. 13 companii cu capital de stat sau privat (romane sau straine) au infiintat UNRAR. UNRAR are ca scop promovarea si protejarea intereselor comune ale membrilor (in prezent, ele sunt in numar de 20, supravegherea si sustinerea dezvoltarii pietei asigurarilor din Romania. Membri UNRAR reprezinta peste 65% din piata asigurarilor, fiind astfel reprezentativa pentru activitatea de asigurare si reasigurare.²⁸

²⁸ Companiile membre ale UNRAR: AGI Romania Asigurare - Reasigurare SA, AGRAS S.A., ALLIANZ-TIRIAC Asigurari S.A., Asigurare Reasigurare ARDAF S.A., ASA Asigurari ATLASIB S.A., ASIBAN S.A. Asigurare – Reasigurare, ASITRANS S.A. Asigurari- Reasigurari, ASTRA S.A. Societate de Asigurare si Reasigurare, AVIVA S.A., BCR ASIGURARI, Banca de Export-Import a Romaniei - EXIMBANK S.A., Asigurare Reasigurare Eleno-Româna GARANTA S.A, GENERALI ASIGURARI S.A., ING Nederlanden Asigurari de Viata S.A., INTERAMERICAN Romania Asigurari S.A., OMNIASIG ASIGURARI DE VIATA S.A., ROUMANIE ASSURANCE,

- 185.** National Association of Romanian Insurance Intermediaries and Consultants (UNSI CAR), a Romanian legal entity established in 2000, based on legal provisions provided by OG 26/2000, as a non profit, non governmental and non political organization, set up at the initiative of a group of 12 insurance intermediaries and consultants. UNSI CAR was set up in order to support insurance intermediaries and consultants operations in Romania.
- 186.** Romanian Actuarial Association (RAA)- the main objective of RAA's activity consists in the recognition, the support and the promotion of the actuarial profession in Romania, as well as protecting the interests and the rights of the actuaries or the rights of the persons professionally assimilated to actuaries who are conducting their activities in Romania.

**Companiile de asigurari in functie de primele brute incasate
2003**

Activitati generale de asigurare		Activitati de asigurare de viata	
Companie	%	Companie	%
Allianz Tiriac	25,11	ING Nederlanden	45,40
Asirom	18,20	ASIROM	10,29
Omniasig	11,09	OMNIASIG Viata	9,27
Astra	6,44	AIG Life	8,53
Asiban	5,87	Asiban	6,55
Unita	5,38	AVIVA	3,78
Ardaf	5,29	Allianz Tiriac	2,88
Generali	3,67	Lukoil Asito	2,64
BCR Asigurari	3,59	Interamerican	2,45
AIG Romania	2,67	Unita	2,00

**Companiile de asigurari in functie de primele brute subscrise
2003**

Activitati generale de asigurare		Activitati de asigurare de viata	
Companie	%	Companie	%
Allianz Tiriac	24,51	ING Nederlanden	43,89
Asirom	20,64	Asirom	12,79
Omniasig	10,50	Omniasig Viata	8,84
Astra	6,22	AIG Life	8,39
Unita	5,91	Asiban	6,21
Asiban	5,20	Aviva	3,68
Ardaf	5,17	Interamerican	3,19
BCR Asigurari	3,69	Allianz Tiriac	2,86

INTERNATIONAL S.A., SAR TRANSILVANIA Asigurare Reasigurare SA , SARA MERKUR Societate de Asigurari Româno - Austriaca S.A., UNITA S.A. membra a grupului WIENER STADTISCHE.

Generali	3,68	Unita	1,98
AIG Romania	2,55	Lukoil Asito	1,86

187. Aspecte relevante privind concurența în sectorul asigurărilor:

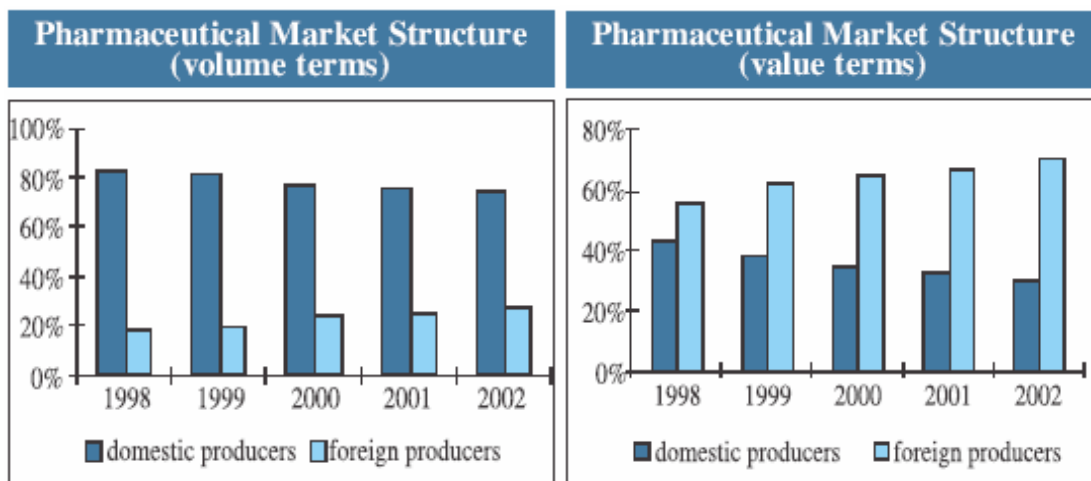
- a. **Carteluri:** cartelurile între companiile de asigurări sunt destul de des întâlnite. De exemplu, în 2003, Consiliul Concurenței a sancționat un cartel între mai multe companii de asigurări privind fixarea prețurilor la primele de asigurare pentru autovehiculele care circulă în afara României (carte verde).
- b. **Dominanță:** deseori, în sectorul asigurărilor, piața relevantă este greu definită și poate corespunde eventual unui anumit serviciu de asigurare cum ar fi asigurarea pe durata vieții sau asigurare cu participare la fonduri de investiții. Astfel, fuziunile dintre companiile de asigurări pot conduce la crearea unei poziții dominante pe anumite piețe ale serviciilor de asigurare.²⁹
 - Piața românească a asigurărilor este în mare măsură integrată pieței financiare naționale. Ca un prim argument, se poate vorbi în prezent de mai multe societăți de asigurare puternice, dezvoltate la nivel național și cu cota de piață semnificativă, iar momentul apariției unei societăți românești de reasigurare nu pare îndepărtat. Pe categorii de asigurări, funcție și de evoluția reglementărilor specifice ale Comisiei de Supraveghere a Asiguraților, integrarea pe categorii și clase de asigurări este posibilă fie într-o structură de grup de asigurări, fie în cadrul aceleiași societăți.
 - Există bănci și societăți de asigurări care au un acționar comun și o strategie comună sau se dezvoltă în condițiile unui foarte strans parteneriat. Bunurile achiziționate prin credit sau prin leasing sunt în mod obligatoriu asigurate, la fel ca și cele gajate sau ipotecate în contul garanției pentru credite acordate de bănci, nu de puține ori în cadrul unor oferte comune. Există polite de asigurare specifice pentru administratorii, managementul și personalul de execuție din bănci, societăți de investiții financiare, societăți de administrare și societăți de depozitare a activelor, societăți de leasing, după cum există polite de acoperire a riscului financiar de neplata a ratelor de credit sau de leasing. Și riscurile aferente emisiunilor de acțiuni sau de obligațiuni sunt asigurate, iar pe viitor, pe măsura dezvoltării pieței de capital românești, este de așteptat ca și riscurile pentru întreruperea sistemului de tranzacționare, asimilate riscurilor “business interruption”, datorită importanței lor, să fie asigurate. În mod reciproc, societățile de asigurare au început să facă investiții pe piața bursieră, iar îmbunătățirea măsurilor de protecție a investitorilor

²⁹ CE a clarificat achiziționarea de către Generali, o companie activă în sectorul asigurărilor atât în Italia cât și în străinătate, a companiei INA, unul dintre cei mai mari asigurători din Italia, făcând obiectul unor angajamente luate de către părțile implicate. Conform acestor angajamente, anexate deciziei, Generali va renunța la pachetul majoritar deținut la 3 filiale active în sectorul asigurărilor de viață, la pachetul majoritar deținut la Fondiaria iar INA va renunța la pachetul majoritar deținut la Bnl Vita și Banco di Napoli. În plus, Generali va elimina sistemul comun de conducere în ceea ce privește Consiliul de Administrație și Comitetul Executiv al INA și va reduce semnificativ propriul lui sistem (Vezi IP/00/29).

- institutional (casul societăților de asigurări), prevăzută de noul cadru legislativ al pieței de capital, nu poate decât să consolideze aceste tendințe.
- Evoluția cea mai spectaculoasă și semnificativă o constituie apariția unor grupuri financiare nu numai cu o implicare, dar și cu o strategie complexă, bine structurată și integrată, de dezvoltare în domeniile bancar, operațiuni de capital și asigurări. Iar rezultatele implementării cu succes a unor astfel de strategii ar putea face chiar ca, peste nu multă vreme, să nu mai vorbim despre o piață bancară, o piață de capital și o piață românească a asigurărilor, ci despre o piață financiară națională unică.
- În oct 2004 CC a încheiat un protocol de colaborare cu CSA.

10. Farmaceutice

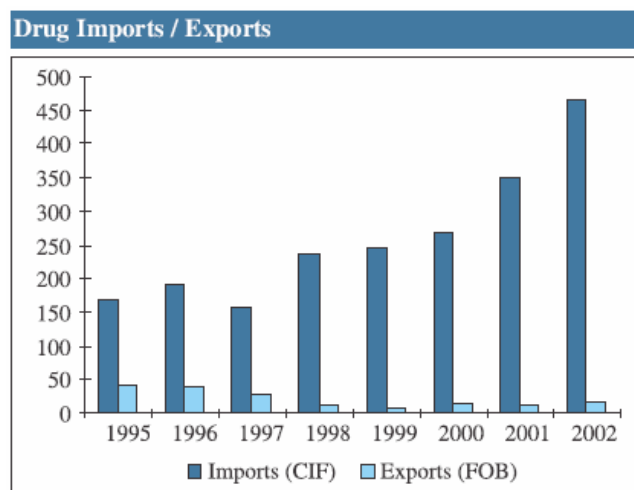
- 188.** Creșterea medie anuală a pieței farmaceutice a fost de 8,5% în perioada 1998-2001 și de 18,3% în ultimii trei ani. Piața farmaceutică va fi influențată puternic în următorii ani de dezvoltarea spitalelor și a clinicilor private, de reforma din sistemul de sănătate și de aplicarea efectivă a asigurărilor de sănătate atât cele naționale cât și cele private.
- 189.** În ceea ce privește volumul, piața este dominată de medicamentele fabricate în țară. Cu toate acestea, este o diferență semnificativă în ceea ce privește structura pieței din punct de vedere al raportului cantitate/preț. Diferența este dată de faptul că medicamentele românești sunt, în medie, de 3-4 ori mai ieftine decât cele din import.

Source: Cegedim

- 190.** Aproape 67% din valoarea farmaceuticelor folosite în România sunt importate. Producătorii români au încercat să sporească exporturile, dar barierele impuse de standardele WHO Good Manufacturing Practices (GMP) i-a împiedicat să intre pe piețe noi. Cu excepția Antibiotice Iasi, care exportă și în țările vest-europene

(desi in principal in vrac), alti producatori interni traditionali exporta, in principal in Rusia, Moldova si tarile CSI. Criza din Rusia a dus la o tendinta de scaderea exporturilor in timp ce importurile au inregistrat o tendinta ascendenta. Dupa cum arata si graficul de mai jos exporturile au inregistrat o mica crestere, dar decalajul intre exporturi si importuri continua sa creasca.

Source: INSSE

Accesul pe piata

191. Agentia Nationala a Medicamentelor (o institutie publica aflata in subordinea Ministerului Sanatatii) este organismul responsabil cu autorizarea productiei de medicamente, importul, inregistrarea si distributia acestora. Procesul de inregistrare dureaza in medie 12-18 luni, fiind mult mai scurt (circa 3 luni) pentru medicamentele care au certificatul de inregistrare EMEA (Agentia Europeana de Evaluarea a Medicamentelor). Medicamentele trebuie sa fie reinregistrate la fiecare 5 ani, iar acest process poate dura pana la 10 luni. Procedura pentru inregistrarea medicamentelor este acum in concordanta cu standardele UE.
192. Departamentul de control din cadrul Agentiei Nationale a Medicamentelor raspunde de monitorizarea calitatii medicamentelor, inspecteaza facilitatile de productie si emite Certificatul care atesta calitatea productiei. Certificatul trebuie sa fie reinit in fiecare an. Introducerea obligativitatii anumitor standardelor ale Certificatului va conduce cel mai probabil la eliminarea a 18 mici producatori, cu o cota de piata cumulata de circa 10%.

Agentia de reglementare

193. Agentia Nationala a Medicamentelor a fost infiintata pe 1 ianuarie 1999, preluand o parte din structura Institutului de Control al Medicamentelor si Cercetare Farmaceutica. ANM este conceputa ca o agentie independenta care este responsabila de inregistrarea si verificarea calitatii produselor farmaceutice si a altor produse. Inregistrarea se solicita de catre companii la Agentia Nationala a Medicamentelor.

Preturi si rambursare

- 194.** Datorita resurselor insuficiente, rambursarea reprezinta inca o problema majora pentru sistemul de sanatate din Romania. Ministerul Sanatatii din Romania , pe baza recomandarilor Asociatiei Nationale a Doctorilor si Farmacistilor, pregateste annual o lista a medicamentelor care vor fi total sau partial rambursate din fondul asigurarilor de sanatate. Desi, in Romania multe medicamente pot fi cumparate fara prescriptie, numai medicamentele cumparate pe baza unei prescriptii a medicului sunt calificate pentru a fi rambursate. Pretul de referinta stabilit pentru medicamentele care sunt rambursabile este egal cu pretul minim ale substantelor active corespunzatoare. Rambursarea se caracterizeaza printr-o intarziere masiva care afecteaza intreaga piata (producatori, distribuitori si farmacisti - acestia fiind creditorii ai statului) si creeaza constrangeri in ceea ce priveste lichiditatile din industrie

Protectia Proprietatii Intellectuale

- 195.** Oficiul de Stat pentru Inventii si Marci (OSIM) este responsabil de acordarea brevetelor de inventie a produselor, cu respectarea prevederilor Legii privind protectia inventiilor si a Legii privind protectia informatiilor (adoptate in 1991 si respective 1998).

Exclusivitatea informatiilor

- 196.** Romania nu are in legile actuale prevederi care sa protejeze confidentialitatea rezultatelor experimentale inaintate de companiile farmaceutice autoritatilor de reglementare pentru a obtine autorizatia de comercializare a produselor inovatoare. Datorita lipsei aplicarii unor prevederi exclusive privind aceste informatii sunt acceptate copii pentru inregistrare fara studii bio-echivalente si sunt acordate autorizatii de comercializare de catre Agentia Nationala a Medicamentelor pe baza sigurantei si eficacitatii inovatorilor.

Producatorii romani

- 197.** Sintofarm, Meduman, Terapia and Biofarm au fost infiintate dupa Primul Razboi Mondial. Antibiotice, Sicomed si Armedica_au fost infiintate dupa al doilea Razboi Mondial. Pe langa cei 7 vechi producatori, au fost infiintate cateva companii private, dintre care Sindan (singurul producator de medicamente impotriva cancerului), Europharm, PharmaTech si Labormed Pharma sunt cele mai importante. Exista de asemenea multi alti producatori mici (inclusiv laboratoarele) cu o gama limitata, dar flexibila si dinamica datorita marimii lor mici. Se estimeaza ca toti micii producatori detin 10% din piata.

Produsele straine

198. Principalii producatori activi in Romania sunt: GSK (lider de piata cu o cota de piata de 11,4%, incluzand Europharm), Novartis (6,8% impreuna cu Lek, pe care Novartis a achizitionat-o in august 2003), Pfizer (5,8% cota de piata). Alti producatori sunt: Hoffmann-La Roche, Aventis, Servier, Eli Lilly, Krka, Gedeon Richter, EGIS, Rhone-Poulenc, Bayer, UPSA, Hoechst si Zeneca

Privatizarea

199. Companii private prezente pe piata din Romania:

- SmithKline Beecham care a achizitionat 65% din actiunile Europharm
- Lek detine 90% din PharmaTech
- Gedeon Richter a cumparat majority actiunilor Armedica
- Venoma Holdings Ltd (Cyprus based holding company) a cumparat majoritatea actiunilor Sicomed
- U.S. Shapiro Bancorp LLC a cumparat majoritatea capitalului in actiuni la Biofarm
- Investment company Advent International a achizitionat 95% din actiuni la Terapia Cluj
- Sintofarm S.A este o companie private cu capital strain, din anul 1990

200. Companii farmaceutice detinute de stat care opereaza in Romania sunt:

- Antibiotice Iasi SA , statul detine 53,02 %
- SC Meduman SA

Scurta prezentare a primilor trei producatori traditionali

201. Sicomed este cel mai mare producator intern de medicamente cu o cota de piata de 29% ca volum si 7% ca valoare. La sfarsitul anului 1999, compania a fost supusa controlului Venoma Holdings, un consortiu infiintat de EBRD, Romanian Black Sea Fund, RPPF and Euromerchant Fund. Majoritatea medicamentelor produse de Sicomed nu poarta marca de fabricatie (generice), dar de asemenea compania produce unele produse brevetate. Oricum, procentul produselor brevetate din totalul vanzarilor este doar de 2%. Medicamentele care se elibereaza numai pe baza de reteta reprezinta aproape 56% din vanzari, in timp ce medicamentele OTC reprezinta 40%.

202. Sicomed cheltuiește anual in jur de 2% din incasarile din vanzari pe activitati R&D. Departamentul R&D se concentreaza pe imbunatatirea tehnologiei la produsele existente, precum si pe introducerea unor noi produse. Extinderea liniilor de productie si a medicamentelor produse sub licenta (Galenica este unul din cei mai importanti actionari la Sicomed) este vazuta ca o potentiala sursa de marire a portofoliului. In anul 2000 a inceput un program de investitii pe o durata de 5 ani prin care se urmareste sa se obtina o crestere a calitatii produselor. Pana la sfarsitul anului Compania a cheltuit 14 mn, in principal in divizia de conditionare pentru care a obtinut certificatul GMP in martie 2003.

- 203.** Terapia este al treilea mare producator intern de medicamente, cu o cota de piata de 4 % ca valoare si 9% ca volum. In vara anului 2003, Terapia Holding (in intregime detinuta de un consortiu care include Advent International si EBRD, printre altele) a achizitionat 90.7% actiuni Terapia (pentru aproximativ 40 mn dolari) Terapia produce aproape 100 tipuri de medicamente. Cele care nu poarta marca de fabricatie (generice) reprezinta majoritatea medicamentelor, dar sunt de asemenea si medicamente non –generice produse in baza unor acorduri de colaborare cu producatori foarte cunoscuti (Ethypharm-France, Hoffman la Roche-Switzerland si Cipla-India). Compania are deschis un birou la Moscova si in Ucraina.
- 204.** Antibiotice Iasi este liderul pe piata antibioticelor injectabile (80% din cota de piata) unguentilor si supozitoarelor (90% din cota de piata), detine 25 din piata mondiala pentru Nystatin, fiind al doilea mare producator European, si 10% din piata pentru vitamina B12. Compania are o pozitie de cvasi-monopol pentru produsele injectabile si a inregistrat o crestere a cotei de piata pentru produsele solide care se administreaza oral.
- 205.** Din cele 180 de medicamente inregistrate, Antibioticele se confrunta cu concurenta nationala la 20 de produse, in principal medicamentele pe cale orala de la Europharm, Sicomed, Armedica si Pharmatech (achizitionarea de catre Novartis a companiei Lek va spori semnificativ concurenta pe piata antibioticelor) Aproximativ 60 % din exporturi sunt exporturi directe iar diferenta de 40% este facuta prin intermediari (Romferchim). Principalele piete exportatoare sunt cele din Europa de Vest (Germania, Olanda, Belgia, Marea Britanie si Elvetia) dar si din China, Rusia, Canada, Ungaria si India. Clientii internationali principali sunt Sanavita and Lohmann LTH (Germania), Tocelo Chemicals, Alcapharm BV, Sumitomo Benelux si compania S&D Chemicals din Marea Britanie.
- 206.** Statul detine 53,02 % din companie. Antibioticele au fost vizate pentru privatizare de trei ori dar aceasta a esuat, rezultatul fiind transferul la Ministerul Sanatatii . In 1998, Antibiotice si-a infiintat departamentul propriu de Cercetare-Dezvoltare, concentrandu-se pe imbunatatirea tehnologiei existente si introducerea de noi produse. Ca urmare a investitiilor de aproximativ 45 mn USD in ultimii zece ani. Antibiotice a primit Certificat GMP pentru toate diviziile si a obtinut aprobarea FDA pentru vitaminele B12 si Nystatin.

Distributia

- 207.** Exista aproximativ 300 de producatori, importatori si distribuitori de medicamente in Romania. Mai mult de 200 de distribuitori detin 50% din piata, avand o oferta larga de produse. Furnizorii contacteaza spitalele si farmaciile in mod direct. Piata OTC este in crestere datorita vanzarii si publicitatii facute direct catre consumator.
- 208.** Companiile principale de distributie sunt: A&A Trading SRL, Alsifcom Intermed, Dita Import Export, Farmexim SA, Heliofarm SA, Imedica SA, Montero SRL,

Pharma Salto-Med, Relad International, Romferchim SA, Tamisa Trading, Valmedica SA.

209. Problemele privind concurența în sectorul farmaceutic sunt:

- **cartelurile:** cartelurile companiilor farmaceutice au fost mai frecvente în Europa și în lume. Comisia sancționează cartelurile următoarelor produse: vitamine folosite în cereale, biscuiți și băuturi pentru hrana animalelor, produse farmaceutice și cosmetice³⁰; conservanții folosiți la împiedicarea dezvoltării de bacterii și alte microorganisme din mâncare³¹ și metilglucamide în analize pe baza de raze X.³²
- **Comertul paralel :** companiile farmaceutice tradiționale au implementat scheme pentru prevenirea comerțului paralel din țări cu prețuri de piață scăzute către țări unde prețurile sunt mult mai mari. Comisia a sancționat asemenea practici atunci când asemenea înțelegeri sunt încheiate între companii farmaceutice și distribuitori locali în vederea împiedicării comerțului paralel în cadrul Uniunii Europene.³³
- **Probleme privind dominantă:** fuziunile între companii farmaceutice pot conduce la crearea sau întărirea unei poziții de piață pe anumite piețe.³⁴

³⁰ CE a sancționat 8 companii cu 855,22 milioane Euro pentru participarea la 8 înțelegeri secrete distincte de împartire a pieței și de fixare a prețurilor care afectează produsele pe baza de vitamine (Vezi IP/02/1625).

³¹ CE a descoperit ca Hoechst AG, Chisso Corporation, Daicel Chemical Industries Ltd, The Nippon Synthetic Chemical Industry Co Ltd și Ueno Fine Chemicals Industry Ltd au efectuat un cartel pe piața sorbatilor între 1979 - 1996. Sorbatii sunt unii din cei mai folosiți conservanți chimici în Europa pentru prevenirea moșegaiului, bacteriilor și micro-organismelor din alimente, de exemplu maioneza, cârnați și băuturi. Sunt de asemenea folosiți la hartia de împachetare a brânzei sau a cosmeticelor. (Vezi IP/03/1330).

³² CE a adoptat o decizie prin care Aventis Pharma SA și Rhone-Poulenc Biochemie SA, care aparține de Aventis group, și Merck KGaA au încălcat regulile CE de concurență prin fixarea prețurilor și împartirea pieței de metilglucamina între 1990 și 1999. Metilglucamina este o substanță chimică folosită la analizele cu raze X. Cele 3 companii controlează întreaga producție din lume (IP/02/1764)

³³ CE a decis să interzică sistemul dual de prețuri pe care Glaxo Wellcome (GW) l-a introdus în Spania pentru toate produsele sale farmaceutice. GW a notificat sistemul sau la CE pentru acordarea excepției individuale în 1998. Potrivit acestui sistem dual de prețuri, GW a cerut angrosiștilor din Spania să plătească un preț mai mare pentru produsele pe care le exportă altor State Membre față de prețul pe care îl plătește la revanzarea acestor produse pentru consumul de pe piața națională. Acest sistem are ca scop reducerea comerțului paralel de pe piața unică. Potrivit CE, sistemul se interferează cu obiectivul comunitar de integrare a piețelor naționale și restricționează practicarea unor prețuri competitive pentru produsele GW. CE a concluzionat că sistemul dual de prețuri nu poate fi justificat pe baze economice. (Vezi IP/01/661).

³⁴ CE a clarificat fuziunea între Glaxo Wellcome și SmithKline Beecham, care face obiectul unui angajament de licențiere a produselor sale pentru firmele concurente. Afacerea a ridicat probleme serioase într-un număr de zone importante unde noua entitate ar fi obținut cote de piață foarte ridicate, până la 100%, pe 3 piețe: anti-virale, excluzând anti-HIV (J5B), anti-viralele D6D și anti-emetice (A4A). Probleme serioase apar în cefalosporine (J1D) în Spania. În plus, investigația CE a arătat că poziția partilor în tratamentul astmei (COPD) poate fi îmbunătățită datorită compusilor din fiole (vezi IP/00/452).

CE a clarificat preluarea lui Aventis de către Sanofi-Synthelabo, făcând obiectul unui angajament al partilor de licențiere a produselor lor pentru firmele concurente. Analiza CE a evidențiat problemele de concurență de pe piețele de vitamine B12 (A11F) în Franța, agenți pozitivi inotropici (C1F) în UK și Belgia, vasoterapeutice cerebrale și periferice (C4A) în Irlanda, terapia varicozei (C5B) în Italia etc. (vezi IP/04/545).

11. Servicii Postale

- 210.** Posta Romana este operatorul unic de servicii postale in Romania. Ca urmare a adoptarii noii legi privind serviciile postale in 2002, Romania a emis noi reguli privind monitorizarea si controlul serviciilor postale, inclusiv drepturile si obligatiile furnizorului unic si modalitatile de finantare, precum si stabilirea cadrului in vederea liberalizarii acestui sector. ANRC are competente de reglementare si in acest domeniu.
- 211.** Urmatoarele servicii au fost deja liberalizate:
- Posta express
 - Posta securizata
 - parcel services
 - Servicii postale de marketing si publicitate.
- 212.** Aspectele de concurenta relevante pentru serviciile postale sunt:
- a. **Deschiderea la concurenta a pietelor ne-rezervate:** Directiva UE 97/67 prevede liberalizarea serviciilor postale, ne fiind necesara mentinerea furnizorului universal (asa numitele pietele rezervate).³⁵

CE a autorizat fuziunea dintre Sanofi si Synthelabo, privind renuntarea de catre Synthelabo la activitatile in domeniul substantelor stupefiante active, care genereaza cifra de afaceri mai mare de 3 milioane Euro (FRF 20 million) (vezi IP/99/335).

CE a clarificat achizitionarea lui Astra de catre Zeneca, cu conditii. Activitatile partilor s-au suprapus mai ales in ceea ce priveste drogurile antihypertensive (impotriva hipertensiunii), anestezice si anti-astmatice. CE a examinat aceste pietele si a concluzionat ca operatiunea ridica serioase probleme la betablocati simpli si combinati (medicamente anti-hipertensive) si anestezice locale, deoarece pe aceste pietele partile ar obtine o cota mai mare de 50%. Pentru a elimina aceste probleme, partile s-au angajat sa acorde unei parti independente viabile drepturile de distributie exclusive pentru Tenormin (un produs Zeneca) in Suedia si Norvegia. Referitor la anestezicele locale, la care Astra este liderul mondial, Zeneca s-a angajat sa renunte la intelegerea privind Chirocaina, un nou anestezic local produs de Zeneca in ultimul an. (vezi IP/99/137).

³⁵ Serviciile care pot fi rezervate de fiecare Stat Membru pentru furnizorul de servicii universale sunt verificarea, sortarea, transportul si livrarea de articole de corespondenta, chiar daca se livreaza rapid sau nu, pretul acestora fiind de 5 ori mai mic decat tariful public pentru un articol de corespondenta in prima categorie de greutate a celei mai rapide categorii standard, atunci cand aceasta exista, luand in considerare ca acesta cantareste mai putin de 350 grame.

Directiva 2002/39/CE a amendat prima directiva privind serviciile postale prin definirea pasilor de urmat in procesul de deschidere a pietei in mod gradual si controlat si limitarea serviciilor care pot fi protejate de concurenta. Noua Directiva stabileste reduceri de pana la 100 grame in 2003 si 50 grame in 2006 in limita de greutate a serviciilor care pot fi rezervate furnizorului de servicii universale, combinata cu deschiderea la concurenta a serviciilor postale a tarilor invecinate cu posibile exceptari in masura in care este necesara asigurarea furnizorului universal.

- b. **Accesul la retea:** Potrivit directivei, autorizatiile pentru servicii postale intr-un Stat Membru trebuie acordate pe baza principiului de ne-discriminare.³⁶
- c. **Politica de preturi:** Potrivit directivei, tarifele practicate de furnizorul universal de servicii postale trebuie sa fie corecte si ne-discriminatorii.³⁷ In plus, operatorul in cauza trebuie sa fie impiedicat de la aplicarea reducerilor pentru fidelitate sau a preturilor de ruinare atunci cand presteaza servicii deschise la concurenta.³⁸
- d. **Pachete de servicii:** operatorul in cauza trebuie impiedicat de la acordarea de reduceri pentru serviciile sale postale care fac obiectul acceptarii unui contract privind serviciile deschise la concurenta.

12. Media

Ziare

- 213.** In Bucuresti se publica peste 20 de ziare. Cel mai mare tiraj il are Adevarul, care se tipareste si se vinde in aproximativ 150.0000 exemplare pe zi; Evenimentul Zilei circula zilnic in aproximativ 115.000 exemplare, la fel si Libertatea (care apartine grupului elvetian Ringier). Alte ziare importante de interes general sunt Romania libera, National, Ziua (detinute de Globalgroup), Jurnalul National (detinut de Intact), care tiparesc in jur de 50.000-100.000 exemplare zilnic . Alte ziare, cum sunt Curierul National, Cronica Romana, Cotidianul sau Realitatea, au tiraj si circulatie mai reduse.

³⁶ Aceste autorizatii pot:

- atunci cand este necesar, sa faca obiectul obligatiilor unui serviciu universal,
- daca este necesar, sa impuna cerinte privind calitatea, disponibilitatea si furnizarea serviciilor relevante,
- face obiectul obligatiei de a nu incalca drepturile exclusive sau speciale acordate serviciului universal pentru serviciile postale rezervate.

³⁷ In special:

- preturile trebuie sa fie accesibile astfel incat toti utilizatorii sa aiba acces la serviciul furnizat,
- preturile trebuie calculate in concordanta cu costurile; Statele Membre pot decide ca un tarif uniform trebuie aplicat pe intreg teritoriul acestora,
- aplicarea unui tarif uniform nu exclude dreptul furnizorilor de serviciu universal sa incheie cu clientii intelegeri individuale privind preturile,
- tarifele trebuie sa fie transparente si nediscriminatorii.

³⁸ CE a amendat Deutsche Post cu 24 milioane Euro pentru acordarea de reduceri de fidelitate si practicarea de preturi de ruinare pe piata serviciilor pentru persoane juridice. According to the rebate schemes large mail-order customers were granted discounts on the double condition of them sending all their parcels and an annual minimum volume through Deutsche Post. As a result of the Commission investigation Deutsche Post will create a separate legal entity for its parcel services (see IP/01/419).

Ziare specializate

214. Cele mai importante sunt: ziarele financiare si de afaceri Ziarul Financiar (tiraj: circa 15.000 copii), care apartine Media Pro si Bursa (nu sunt disponibile date in legatura cu tirajul acestuia); ziare sportive ProSport (tiraj zilnic: 70.000-80.000 exemplare), apartinand Media Pro si Gazeta Sporturilor (25.000-30.000 exemplare).

Ziare locale

215. Ziarele publicate in orasele mari sunt de circulatie locala sau regionala. Tirajul zilnic variaza intre 2-3.000 si 30-40.000 exemplare (orasele mari din Romania au fiecare cateva sute de mii de locuitori, dar mai putin de 500.000, iar Bucurestiul are peste 2 milioane locuitori). Orase ca Timisoara, Iasi, Cluj, Brasov, Galati, Constanta, Craiova, Sibiu au cate 2 pana la 5 ziare dar de obicei numai unul, sau, in cateva cazuri 2, ziare cu o posibila importanta pe piata: Realitatea in Timisoara, Monitorul in Iasi, Viata Libera in Galati, Telegraf si Cuget Liber in Constanta.

Publicatii saptamanale

216. Cele mai de succes publicatii saptamanale sunt suplimentele de week-end ale ziarelor nationale importante. Evenimentul de Weekend (Evenimentul Zilei) si Libertatea de Weekend (Libertatea), vandute impreuna cu ziarul, se tiparesc in 200-250.000 exemplare pe saptamana. ProTV Magazin, un ghid TV, se vinde in circa 130.000 exemplare pe saptamana. Alte publicatii saptamanale sunt Academia Catavencu (tiraj saptamanal: 55-60.000 exemplare); publicatia de afaceri Capital (tiraj spatamanal: aproximativ 40-50.000 exemplare); si revista care trateaza subiecte legate de sanatate si familie Formula As (nu sunt disponibile cifre verificate ale tirajului dar revista pretinde vanzarea a peste 200.000 exemplare saptamanal).

Statii de televiziune

217. TVR, televiziunea publica de stat, are 2 canale care transmit la nivel national: TVR 1, un canal de interes general, si TVR 2, care se axeaza pe programe culturale si de educatie. TVR are de asemenea cateva canale regionale dintre care cele mai cunoscute TVR Timisoara, TVR Cluj si TVR Iasi.

Statii de televiziune care transmit prin cablu

218. Majoritatea statiilor TV din Romania transmit prin cablu. Canale de raspandire nationala sunt PRO TV, detinut de Media Pro, Antena 1, detinut de Intact, National TV detinut de ABC Plus Media, si Prima TV, detinut de Media Grup.

Statii de televiziune care transmit prin satelit

219. TVR are 2 canale internationale care transmit prin satelit: TVR International si TVR Cultural. Alte statii care transmit prin satelit la nivel national sunt Tele7abc,

Acasa TV (apartinand tot MediaPro) Atomic TV (statie de muzica), OTV (Ocram) si Realitatea TV (Bluelink Communicationi) (tinuta de Globalgroup).

Furnizori de programe TV

220. Numele internationale cunoscute ca HBO, Hallmark, Fox Kids, Discovery, National Geographic, Animal Planet, Eurosport si Discovery Channel Romania au programe traduse in limba romana titrate sau vocal si le transmit prin cablu.

Radio

221. Societatea Romana de Radiodifuziune, statia publica de radio, are 4 canale nationale (Stiri, Cultura, pentru Tineret si Musica), un canal international si 10 canale locale sau regionale care transmit propriile programe. In plus, mai sunt peste 150 de statii locale private pe frecventa FM, cele mai importante retele fiind realizate de Radio ProFM (apartine Media Pro), Radio Contact (KISS FM) si Radio Uniplus (Radio STAR), care apartin Global Media.

222. In 1999 a fost emisa prima licenta de functionare pentru o statie radio regionala privata. Licitatia a fost castigata de Europe Developpement International, membru a grupului Lagardere, care in mai 2000 a infiintat Europa FM, care transmite stiri si muzica pe tot teritoriul Romaniei prin intermediul unei vaste retele pe frecventa FM. Pana acum nu exista in Romania statii private care emit pe unde AM.

Agentiile de presa

223. Rompres este agentia de presa de stat din Romania. 90 de institutii media (ziare, statii radio si TV) sunt abonate la serviciile acesteia. Agentia trateaza peste 220 de subiecte pe zi referitoare la Romania, si aproximativ 175-200 subiecte cu caracter international din toate domeniile. Rompres realizeaza 14 buletine de stiri zilnice, saptamanale si lunare, care sunt disponibile tiparite sau pe internet. Acestea sunt destinate in principal institutiilor media, organizatiilor guvernamentale, companiilor, ambasadelor si ONG-urilor din Romania si de peste hotare. Agentia are de asemenea un serviciu pentru fotografii, producand si distribuind 25-30 de imagini din Romania zilnic. Rompres mai distribuie si fotografii de la Agentia europeana de fotografii pentru presa (European Press Photo Agency) si AP.

224. Mediafax este o agentie de presa privata infiintata in 1991 si apartinand grupului MediaPro. Majoritatea institutiilor media se aboneaza pentru unul sau mai multe din serviciile oferite, printre care stiri de interes general, stiri specializate, servicii de fotografii si informatii de afaceri pentru companii. Mediafax trateaza peste 450 de subiecte zilnic, in domenii ca societati, evenimente speciale, economie, cultura, politica, sport si divertisment. 90% din institutiile media centrale sunt abonate la agentie. Alte agentii de presa mai mici sunt Rador (un departament in cadrul statiei publice de radio), AM Press and AR Press.

Concentrarea in sectorul media

- 225.** Una din tendintele vizibile in ultimii ani a fost de concentrare in domeniul media. Pe piata media sunt cativa mari participanti:
- Cel mai mare este MediaPro , cuprinzand canalele ProTV si Acasa, agentia de presa Mediafax, reseaua Radio ProFM, Apropo.ro, ProSport, Ziarul Financiar, alte ziare si companii media.
 - Grupul elvetian Ringier detine cateva ziare inclusiv tabloidul Libertatea, publicatia financiara saptamanala Capital si alte cateva reviste specializate.
 - Un alt mare participant pe piata este Intact, detinatorul canalului Antena 1, precum si a statiei radio Romantic FM, a Jurnalului National si a altor ziare.
 - Recent, Globalgroup si Mediagrup si-au anuntat intentia de a fuziona. Fuziunea propusa va crea cel mai important grup media pe piata romaneasca , detinand controlul asupra Prima TV, Realitatea TV, Alfa TV, statiile de radio KissFM, Star si Total, ziarul Ziua, 16 alte statii TV locale si 9 statii radio locale.

Coruptia in domeniul media

- 226.** Din ce in ce mai multi observatori si persoane care lucreaza in media au atras atentia asupra coruptiei acest domeniu. Deoarece publicitatea si vanzarile nu pot asigura profitabilitatea in cazul multor institutii media, acestea nu mai functioneaza ca entitati cu scop lucrativ ci mai degraba ca mijloace de influentare pentru grupuri politice sau economice. Din aceasta cauza, cei care controleaza domeniul nu au interes sa promoveze jurnalistii si jurnalismul profesionist, deoarece jurnalistii care nu sunt bine pregatiti si nu respecta standarde etice si profesionale inalte pot fi mai usor de manipulat pentru a le servi interesele.
- 227.** Sectorul privat al audiovizualului este subminat de datoriile pe care le are fata de stat. Situatiile publicatiilor este mai puternic influentata de situatia economica . Preturile trebuie mentinute mici, de teama ca oamenii nu vor mai cumpara ziarele. Daca marile ziare – cum sunt Adevarul, Romania Libera, Jurnalul National, Curentul – isi pot permite sa reduca preturile, ziarele mai mici vor pierde teren.
- 228.** Contractele de publicitate sunt baza puterii economice in domeniul media din Romania. Publicatiile depind foarte mult de veniturile din publicitate, care in mare parte sunt generate de institutiile publice.
- 229.** Televiziunile private au acumulat o datorie la stat de peste 17 milioane de euro rezultat al unor taxe si al altor contributii la stat neplatite (ca de exemplu contributiile pentru asigurari sociale). Conform datelor transmise de Ministerul Finantelor Publice pe data de 9 ianuarie 2004 si publicate de Societatea

Academiei Romane (SAR), datoriile care trebuiau platite pana la 30 septembrie 2003 au fost aproape in intregime reesalonate.

Politicele nationale in domeniul media

- 230.** Inca din anul 1990, se discuta posibilitatea promulgarii unei legi in domeniul media in Romania. Pana acum Parlamentul nu a adoptat o astfel de lege. Domeniul audiovizualului este reglementat de Legea Audiovizualului adoptata in 1992, si de Consiliul National al Audiovizualului infiintat in 1990 ca unic supervisor al statiilor TV si radio din Romania. Consiliul National al Audiovizualului are 11 membri numiti de parlament, guvern si presedinte. El emite si retrage licente de transmisie, emite reguli si supravegheaza statiile pentru a vedea daca aceste reguli sunt respectate.
- 231.** Functionarea televiziunii publice si a statiei de radio, in Romania, este reglementata si de legea privind infiintarea si functionarea Societatii Romane de Radiodifuziune si a Societatii Romane de Televiziune (1994).
- 232.** Dreptul la informatie este recunoscut de Constitutia Romaniei si, de la sfarsitul anului 2001, de Legea Accesului la Informatie care obliga institutiile guvernului sa publice orice informatie de interes public. A fost discutat de Parlament si un proiect de Decret privind Secretul de Stat. Organizatiile media sunt ingrijorate ca o astfel de lege ar putea avea impact negativ asupra acestui domeniu, deoarece toti cei care publica informatii considerate secrete sunt pasibili de a fi pedepsiti chiar daca nu sunt responsabili pentru scurgerea de informatii.

Procedura de licentiere

- 233.** Pentru ziare, procedurile de licentiere sunt destul de simple, deoarece sunt considerate agenti economici; pentru acestea legislatia generala este in vigoare.
- 234.** Totusi, pentru statiile de radio si televiziune, procedurile sunt mai dificile. Proprietarul trebuie sa obtina de la Consiliul National al Audiovizualului licenta si lungimea de unda pentru transmisie; licenta este reinnoita periodic, si poate fi pierduta daca statia nu respecta Legea Audiovizualului. Aceasta stipuleaza ca nu trebuie exprimata nici o orientare politica, informatiile trebuie prezentate in mod neutru (adica nu este permisa nici o adeziune politica), ca publicitatea trebuie facuta in anumite conditii si asa mai departe. Daca aceste reguli nu sunt respectate, CNA poate interzice imediat statiei sa mai transmita si ii poate cere sa plateasca o amenda.
- 235.** Problemele de concurenta relevante in sectorul media sunt:

1. Transmisiunea

- **Alocarea si distribuirea frecventelor radio:** conform Directivei UE 2002/20 aceasta trebuie realizata pe baza unor criterii obiective, transparente, nediscriminatorii si proportionale, subordonate obiectivelor de interes general.

- Restricțiile impuse în interes general trebuie să fie obiective și proporționale, orientate spre îndeplinirea acestuia..
- **Trebuie impuse obligatii:** Conform Directivei UE 2002/22 aceste obligatii pot fi impuse rețelelor de radio și televiziune (inclusiv celor care transmit prin satelit, cablu sau terestru) pentru a îndeplini obiective de interes general bine definite și pentru a crea un beneficiu pentru canalele de televiziune și radio.
 - **Obligatii pentru accesul pe piata:** Conform Directivei 2002/19 aceste obligatii se impun numai operatorilor de rețea cu putere de piață semnificativă. Cazurile de putere de piață semnificativă trebuie determinate conform noțiunii de „dominant” din art. 82.
 - **Contabilizarea separata:** Conform Directivei UE 2002/19 operatorii de rețea care au putere semnificativă pe piață trebuie să aibă înregistrări separate pentru operațiunile de rețea și de servicii .
 - **Obligatii pentru accesul pe piata pentru transmisiunile radio și TV digitale:** Conform Directivei UE 2002/19 alți emițatori trebuie să aibă acces la Sistemele de Acces Condiționate (SAC) în condiții loiale și nediscriminatorii.³⁹
 - **Inter-operabilitatea serviciilor TV digitale interactive:** furnizorii de servicii TV digitale interactive pe platforme digitale interactive TV sunt încurajați să folosească modele deschise și să permită accesul la informațiile necesare și altor furnizori de astfel de servicii.
 - **Exclusivitatea:** furnizorii de programe TV ca ligile sportive și marii producători de filme pot încheia înțelegeri de exclusivitate cu cei care transmit, împiedicând alți emițatori să aibă acces la programele furnizate de ei, și descurajând în final intrarea pe piață a televiziunilor de tip Pay TV sau a altor emițatori digitali .
 - **Achiziții publice:** Licitatiile pentru acordarea licențelor de emisie trebuie să se bazeze pe condiții corecte și nediscriminatorii.
 - **Probleme legate de dominantă:** Consolidările în sectorul transmisiilor radio TV trebuie supravegheate cu atenție pentru a preveni obținerea de poziție dominantă pe piață în detrimentul introducerii de noi tehnologii pe piață.
- În 1998, Comisia a interzis fuziunea propusă între Kirch și Bertelsmann, care ar fi condus la crearea unui monopol pe piața germană de televiziune în sistemul Pay TV cu consecințe nefavorabile și asupra tehnologiei de acces folosită pentru transmisiuni prin cablu sau satelit a programelor în acest sistem.⁴⁰ O supraveghere la fel de atentă trebuie realizată și în cazul creării unor societăți mixte între transmițatori și furnizorii de programe atunci când acestea conduc la o închidere a pieței pentru alți transmițatori.⁴¹

2. Media

- **Probleme legate de dominantă:** Fuziunile între furnizorii de programe trebuie urmărite cu atenție pentru a preveni crearea oligopolurilor sau a firmelor cu

³⁹ SAC se referă la orice măsură tehnică și/ sau aranjament prin care accesul la o transmisie radio sau TV protejată, într-o formă inteligibilă, este condiționat de abonare sau alte forme de autorizare individuală.

⁴⁰ Vezi IP/98/477.

⁴¹ În 1995 Comisia a interzis crearea unei societăți mixte între 2 transmițatori din Olanda, RTL4 și Veronica, și cel mai puternic furnizor de programe pe piața olandeză, Endemol, deoarece s-ar fi creat un participant dominant pe piețele pentru publicitate TV și programe TV. Vezi IP/95/995.

pozitie dominanta.⁴² In mod similar, intelegerile pe verticala intre furnizorii de programe si detinatorii de retele trebuie revazute in detaliu pentru a preveni inchiderea pietei.⁴³

13. Tranzactii imobiliare

- 236.** Piata serviciilor de intermediere a tranzactiilor imobiliare s-a dezvoltat foarte mult in ultimii ani in Romania. Acest aspect se datoreaza cresterii continue a cererii pentru toate tipurile de proprietati imobiliare:

Proprietati imobiliare cu destinatie rezidentiala

Constructia de parcuri rezidentiale a cunoscut o dezvoltare semnificativa, dezvoltare datorata si aparitiei creditului ipotecar.

Proprietati imobiliare cu destinatie birouri

In acest sector oferta a fost foarte mult imbunatatita, firmele optand in a-si muta sediile din cladiri de locuinte in cladiri construite pentru birouri, cladiri care ofera clientilor spatii de calitate superioara.

Proprietati imobiliare cu destinatie comerciala

Oferta s-a diversificat foarte mult prin constructia de mari centre comerciale (de tip mall: Bucuresti Mall, Plaza Romania, sau de tip hipermagazin: Cora, Carrefour).

Proprietati imobiliare cu destinatie industriala

Cresterea economica continua inregistrata de Romania a condus la o dezvoltare semnificativa a acestui sector in ultimii ani.

- 237.** In consecinta, avand in vedere cresterea atat a cererii cat si a ofertei pentru toate tipurile de proprietati imobiliare, numarul agentilor imobiliare din Romania a crescut, oferta acestora fiind din ce in ce mai diversificata, iar calitatea serviciilor oferite mai buna. Astfel, se poate apela la serviciile agentilor imobiliare in marea majoritate a localitatilor din Romania, numarul acestora fiind mai mare in localitatile de mari dimensiuni (spre exemplu in localitatea Braila sunt aproximativ 50, iar in Bucuresti peste 350 de agentii imobiliare).
- 238.** In prezent, datorita respingerii Ordonantei de Urgenta nr. 3/2000 *privind organizarea activitatii agentilor imobiliari* (in conformitate cu prevederile careia toate agentile imobiliare din Romania trebuiau sa faca parte din Uniunea Nationala a Agentilor Imobiliari) prin Legea nr. 581/2003, in Romania agentile imobiliare sunt organizate in mai multe asociatii de agentii imobiliare, cele mai importante fiind Uniunea Nationala a Agentiilor Imobiliare si Asociatia Romana a Agentiilor Imobiliare.

⁴² In 2000 Comisia Europeana a convins EMI Time Warner sa-si retraga propunerea de fuziune care ar fi condus la crearea unui oligopol pe piata muzicii inregistrate si a unei firme dominante pe piata publicitatii in muzica si furnizarea digitala a muzicii pe internet. Vezi IP/00/617.

⁴³ In Octombrie 2000 Comisia a aprobat conditionat fuziunea dintre AOL si Time Warner. Comisia s-a temut ca va fi restransa concurenta pe piata de furnizare a muzicii on line pe internet datorita bibliotecii vaste cu muzica a Time Warner si a aliantei existente intre AOL si Bertelsmann, o alta companie – leader in muzica inregistrata. Comisia a fortat pe AOL sa-si inaspreasca legaturile cu Bertelsmann ca o conditie pentru aprobarea fuziunii. Vezi IP/00/1145.

